

כחנאי הכחוב לעיל ואם לא יסאר בן זכר לבד ממשא
 אלא בזה שלא יהיה לה דבר: ולמשה בן בני המ'
 נחמי בית אחת שהיה דר הר' אליה שלמונ"א ומחזק
 אחת של קומאנירו ולפי שחתי ה"ה יהודה ריפאריג"א
 חייב לי ארבע מאות ושבעים שולטאניש אני מזה
 שהשלש מאות יהיו שלו שחחיס לבתי אשחו והמאה
 ושבעים שולטאניש הנשארים יתן לשני יחומים בני בתי
 שמחה ז"ע בני כה"ר אברהם די טראנאו מאה יתן
 לגדול ושבעים לקטן ואם לא ירצה חתי לחת המעות
 המ' כנ"ל לא יחזו לבנו משה הבית והמחזק המ' אלא
 יהיה חילוף המעות המאה ושבעים שולטאניש כנ"ל.
 עוד ענה שיחזו מחזק ש"מ להחכם השלם כה"ר משה
 מטרנאי עשרים שולטאניש במעות בעין מנכסיו וג"כ
 שנה שיהיה ההכס המ' אפטרופוס על היחומה בן
 בנו ועל הנכסים שלה: עוד שנה שהחזר האחרת הבית
 המ' והמחזק כנ"ל יהיו לבן בתה כנ"ל והבית האחרת
 שדחה בו אחוזו דוג"א לונ"ה שחיה דרה בו כל ימי
 חייה ולאחר פטירתה יהיה לחברת ח"ח ע"כ

ועידי העושה: אליעזר טולידאנו: אליה שלמונה:
 עוד כחוב בה בענין הבית הגדול הנ"ל והחזיות
 שסביבו פי' דבריו ואמר שאם ח"ו לא חגיע לנישואין
 בת בנו המ' או אפי' חגיע ולא יסאר ממנה זרע ש"ק
 שיחזרו הבית והחזיות ליורשיה מאביה והיורשים ג"כ
 לא יוכלו למכור ולמשכן אלא הכל היה כנ"ל אבל בשאר
 כל המעלגו והמעות של בת בני ח"ו לשום אדם רשוח
 ולא שליחות יד בהם אלא הכל ליורשיה כמ' ואם ח"ו
 חפטר קודם נישואין או אחר נישואין בלי זרע חחזור
 יורשת הכחובה ליורשיה כמ' וקיים עוד כחוב בה עוד
 ענה שיחזרו טבעת של משכן של משרת כהר' שלמה
 דיפאריג"א עוד ענה שיחזו לדקה של קהל שלו חמשה
 שולטאניש: עוד ענה שיחזו להר' אברהם גאדיע ה'
 שולטאניש: עוד ענה שיחזו להר' משה בן בחו סאליר"ו
 אחד של כסף ושחי קוגארש כסף: עוד ענה שיחזו
 ליחזק בן בחו הנ"ל קיחון' של כסף ושחי קערות
 של כסף

משה גאויזון: אליעזר טולידאנו: ע"כ חופס העושה:
 ובהיות כי הכפטר ל"ע נפטר לב"ע וחיי לרבן
 ולכל ישראל שבק והינה מה שהינה שמע שמועה חזנו
 הר' אברהם די טראנאו י"ו שהיה דר בעיר אינדירופלא
 נסע ממקומו לבא פה לפת חוב"בא לבקש המעות
 שהינה לו הזקן ל"ע ר"ל לבני בני בחו שמחה ל"ע
 שכבר מתה ובחיי אביה ל"ע וגם כי שמע מפי מגידים

שדברה את דבריה אלה ומעלה חף אם יהיו דברי
 הריב"ש מוכרחים ח"ן מהם ערעור ל"ד כ"ש דק"ל
 ע"ייהו טובא מלישנא דחתי דקחי זה בני נאמן ואיך
 יעלה בדעת שיאמר אדם על מי שאינו בנו שהוא בנו
 ולקבצו אליו כאב את בן ירצה וימלא דמילי דכדי
 מינה דבשלמא אי הוה חתי בשאר קרובים שהם קנת
 רחוקים היה מקום לעלות בדעת הכרחו ז"ל האמנם
 מחתי בבן קחתי ומינה ילפינן שאר יורשים:

וזאת ועוד דפריך בגמרא לירשו פשיטא ולאטריך
 לשנויי לפטור את אשחו מן היבום אצטריך ליה ואי
 איכא חילוק בבנו דלא מהני לירשו מאי קשיטיה
 פשיטא ולפיך ז"ל שאין הדברים מוכרחים וגם הוא ז"ל
 בדרך אפשר אמר ורפיא בדידה בגמר דבריו וכמו
 שנראה מחשבתו בצירור ומעשה נראה לי שראובן זה
 יש לו זכות בנכסיו אלה והוא הורש הקודם ליורשה
 בלי ספק וזהו מה שהעלה מלדתי בדון זה להלכה
 ולמעשה ויראה לי פשוט וברור ולא זריכה אום בה
 הלעזר החוחם על הדיון ועל החמה מלישנא נאליקו
 וראה אני דברי פי חכם טובים ונחמתי למואלו דעת
 הלעזרי משה בר חיים אלשיך ז"ל

סימן פה

תשובה זו כמנהגו בלן מפני שהרבי' הנכבדים הם מלמדי הדג וזה"ה
 ומימינו שמו לבן העמקתי אמה יום תשובת הדג וזה"ה

יג בהיות שמים שעברו למו נפטר פה לפת
 חוב"בא הישם כה"ר יצחק ג' וקליל ל"ע ובשעת פטירתו
 ענה מחמת מיחה וז"ל העושה שהמעות הרשומים
 במקומות הידועים הכל לבת בנו פי' ראגקא ועוד הבית
 הגדול אשר הוא שוכן בו עתה עם החזיות אשר
 סביבו ג"כ יהיו שלה בזה החנאי ששסגניע זמן שואיה
 שיחזו עם הנושא אחת שאין בבית הזה ובחזיות אשר
 סביבו רשוח לא למכור ולא למשכן אלא לדור ולאכול
 הפירות ואם יהיה לה זרע כל זמן שהזרע קיים ישתמשו
 ג"כ בבית ובחזיות כמ' אבל לא למכור ולא למשכן ואם
 בעל בת בנו או זרע שלה ימכרו אחת דבר מהבית
 והחזיות המ' מעשה ומעשיו ממוני חברת ח"ת ישלחו
 יד ויש להם רשוח להוליא מיד הלקוחות ושיהיה קדש
 לחברת ח"ת: עוד ענה שהבית האחרת שיש בשכונתו
 של בית של הר' שלמה מהריק"ן ש"ז שבתו שרבו"ה
 חתולה לדור בבית שחזור כמו שהיה דרה עתה אבל
 לא שיהיה הבית שלה מוחלט אלא אם יסאר ממנה בן
 לבד מבנה משה שיהיה הבית של אחוז הבן או לזרעו

Awkoti Rutchl.

ואחר זמן מה שעבר הלך הר' יואב י"ה לאנדריוטפולא
 כפעם בפעם שהיה הולך לחוגרמא ופגע עם הר"א
 טרנעוו הא' והוליוו בצית החכם השלם כמאר"ר משה
 ברוך נר"ו שאו היה צ"ד אנדריוטפולא ובפניו וצפני הר'
 משה מלאור ובפני הר' חנין ן' הין אמר לו כדברים
 האלה פלוגי אחא יודע שהחנין ציינו שלסוף שחי
 שנים לגמור הנישואין ולכן בא עמי או לפחות חשלה
 בך הארום עמי כי חושש אני שאשחי לא תמתין אחר
 עבור הזמן ולכן אם יקרה אחי דבר אין לך עלי דבר
 ואפילו חרעומת מפני שאחה גורם אם לא תבא ולא
 השיב שאינו יכול לבא עכשיו לא הוא ולא לשלוח ג"כ
 אח צנו באופן שהחרה צו פעמים שלש ולא הועיל והלך
 הר' יואב ובה פה לפת חובצ"א לביחו וכשראה אשחו
 שלא בא הארום לזמן הקצוב ציינה ועבר הזמן לקחה
 אח צחו הא' ומיאנה בפני צ"ד מילאן גמור כדן וכהלכה
 באומרה שאינה רואה שחשאר צחה עגונה שיעבור זמן
 המילאן ואח"כ אין צידה למאן ולא יעשה הר' אברהם
 האכר כרענו וחפצו שיהיה ידו על העליונה באופן
 שמיאנה ונתקדשה לאהר:

ועתה כששמעו הר' אברהם טראנעוו שהיחומה
 מיאנה ונתקדשה לאחר שלח פה לפת חובצ"א שטר
 הרשאה להחכם השלם כמאר"ר אלעזר ן' יואחי נר"ו
 לטעון ולחצוב בעדו ובשמו כל החציעות שהות חובע
 ושלחם כחוצים משם לחצוב אוחס מהר' יואב האכר.
 יאלו הן ראשונה שבהליכתו לקוסטאנטינא אחר
 הר' יאודה דפאריג"ה הולאחי ת"ק לבנים ובהליכתי
 מפה לפת חובצ"א חתן שנחעכבתי לשם ומה שפירתי
 לסופרי' ולשמש"י בקיבוץ החתמים על חציעת המאה
 פרחים ומה שפירתי להוליוו בעש"ג סך הכל חמשי'
 פרחים שהבאחי עמי שילאחי מציחי עוד פורתי בחורתי
 קכ"ה פרחים שנחן לי הרב האפטרופוס מנכסי היחומה
 ויש לי עליהם שטר חוב עלי עוד ה' פרחים משק הלמר
 שהבאחי לו אשר כבר הקדשתי אלו החמשה פרחים
 חליים לשיצח מורי הרב האפטרופוס וחליים לשיצח
 החכם השלם כמאר"ר אלעזר ן' יואחי נר"ו עוד פורתי
 קודם שילאחי מלפת חובצ"א שלשה פרחים שהלוה לי
 דוניא' לוגא אחות חמי ל"ע ושלחתיים מפה עוד פירתי
 בחורתי ה' שולטאניש שהלוה לי כה"ר יצחק אחידא ל"ע
 ופרעתיים בקוסטאנטינא להר' יעקב ששן שחפצו עוד
 פירתי בחורה שלשה שולטאניש שהלוה לי חוגאר אחד
 עוד אני חובע חמשי' שולטאניש שנחן לי הרב האפטרופוס
 מן הק' שולטאניש שקבל מהר' יאודה פאריג"ה ופירתיים

או כתבים ששלחו לו מפה לפת חובצ"א כי נפטר ל"ע
 אה לפני מוחו שישא צנו הגדול לבח צנו הא' ובה לברר
 השמועה ששמע האמת הוא אם לאו באופן שבה פה
 לפת חובצ"א ושאל ודרש וחקר הכל היטב וראה
 הזוואה הא' והנה בזוואה לא מלא דבר מהשמועה
 ששמע מענין הנישואין שעה הזקן ל"ע רק שאמרו לו
 בע"פ שקודם שחזק הזקן ל"ע הזוואה זמן מה היה רענו
 שישא צח צנו עם צן צחו שמחה ל"ע צן הר' אברהם
 טראנעוו הא' צנו הגדול וכו מה שאמרו לו אבל בזוואה
 לא חקר כלל כה' וכשראה כי אין בזוואה שום ציווי על
 זה כלל ועיקר השחל כל כמו וכלל יכולתו לגמור
 השדוכין עם צנו הגדול כאשר עם לבצו ודבר עם החכם
 השלם כמאר"ר משה מטראני האפטרופוס הא' על ענין
 השדוכין והחכם הא' דחה אוחו אלל אם היחומה ואם
 היחומה היה דחה אוחו אלל החכם השלם האפטרופוס
 נר"ו וכ"ז מפני שלא היה רענס להשיאה לו באופן
 שעברו ציינהם קטעות רבות מריבות קשות על ענין
 השידוכין ולא יכול לגמור דבר עד שבקש אופן אחר
 להשיג בקשתו ונחפשי עם הר' יאודה די פאריג"ה
 ופיים אוחו כל מיני פיוס שהניח ומחל לו המאה שולטאניש
 שהניח הזקן ל"ע לבצו באופן שהסכים הר"י דפאריג"ה
 בשדוכין ולגמור אוחס עשה עם המעולה כה"ר כלב
 פינעוו י"ה הדר בדמשק שלח כתב א' לאיים ולהפחיד
 להר' יואב י"ה בעל אם היחומה הא' להסכים בשדוכין
 באופן שבה פה לפת חובצ"א הכחז הא' אל יד החכם
 וחשוב כהר' אלישע והמעולה הנבון כה"ר משה איש
 וקראו להר' יואב הא' והראו לו הכחז הא' ועכ"ל לא
 ראה להסכים בשדוכין עד שדברו אליו קשות עד שאחר
 טורח גדול הודה בשדוכין ע"ת שיפרע לו הר' אברהם
 טראנעוו י"ה מלה ומחשים פרחים ממשות היחומה
 ממה שגארו חייבין לאשחו אם יהיו' מסך כחוצחה
 באופן שנחפשו ציינהם בפני הא' הר' אלישע הא' ובפני
 המעולה כה"ר משה איש הא' והודה הר' יואב הא'
 להסכים בשדוכין והודה הר"א טראנעוו הא' לפרוע מאה
 וחמשים פרחים ממשות היחומה זמן הנישואין וקבל
 עליו הר' יואב י"ה קנס ממאה פרחים לבח האחרת
 אם ימחה בשדוכין ויסרב צהס להביאה לסוף שחי
 שנים להכנס לחופ' שלא לעכב הנישואין בזמן הקבוע
 ציינהם שהא' לסוף שחי שנים באופן שאחר כמה ימים
 שנחפשו ועבר ציינהם זה נתקדשה היחומה עם הבחור
 הא' והלכו איש לדרכו וחר הר' אברהם טראנעוו י"ה
 למקומו לאנדריוטפולא:

אחד ואחד נפרדים ולא כוונתו היה להשיאם הכל היה שווה ולמה הניח לו לבד ועשה כל התנאים בשעה עם הנשא אותה והוא ברור כי לא היה כוונתו בליווי האוואה להשיאם אע"פ כי קודם לכן אמר להשיאם חזר בו כי הדברים אחרונים אלו רואים ועל מה ששאל שאלתו לו הולאת החורה מאד תמהתי אם ביהא אין כאן חורה אין כאן כי מי שלחו לבא ולא בא שלא ברשות לעלמו ועל כרחו חזר לביחו כי לא היה דר כאן לעולמים וא"כ למי שאל או למי חובע חביעות של הבליים הם ועל מה שחובע כ"ה פרחים לתשלום המאה שהניח הוקן י"ע למי שואלים מה לי בזה ישאלם להר' פארע"א בעל חובו שבידו גארו המאה פרחים כאשר כתוב בשטר האוואה וממנו היה לו לנבוחם ולא הוא נחשף עמו או מחל לו המאה פרחים מה לי על זה אדרבא היחומה שאלת מ"ה פרחים שלקח מיד האפטורפוס כי יש עליו שטר חוב עליהם ותשטיין היחומה מעכבת אותם אלאה עד שיפרשו לה הע"ה שולטאניש הא' וכשפרע מה שהוא חייב ליחומה הנה התשטיין בידו ועל מה ששאל הקים ממני מאד נפלאתי עליו כי הקים שהיה ביינו היה על תנאי שלסוף שחי שנים יביא היחומה מפוייסת להכניסה לחופה ועד אותו הזמן חייבתי עצמי בקים ובעבור הזמן ההוא אין שום חיוב עלי כי לא הייתי מחייב עצמי לעולמים וכ"כ כי הקים לא יעשה בחזרת חוב כי אם דברים בעלמא ולא נכתב שום דבר וח"ו כי ג"כ לא קבלתי נח"ש ולא שום שבועה וכ"כ כי כל התנאים והחייבים הללו היו בתחלה כשהיינו מרוצים לעשות שדוכין כי אז היה מפחד ממני שלא להתל בו ולכן היה מחייב אותי בקים אבל כשחזר ונתפטרנו אחר כמה ימים לעשות קדושין חזרתי מהקים ההוא ואמרתי לעדים הראשונים בפניו הו' עלי לעדים נאמנים כי איני מקבל עלי שום קים כלל ועיקר זה היה בבית הכנסת האסק"לין ושם היה הוא ושתק וכן נשאר ואם אני משקר יבואו העדים ויעידו וגם אם נכתב ביינו שום קים יולא ואשתוק כי אחר שהסכמתי בקדושין נבטל הקים וכ"כ כי יש לי פסק דין מהחכם השלם נר"ו כי בפניו ובפני העדים הא' התריתי לו באגדירינפלא שיבא לגמור הנישואין ויבא לזמן הקבוע ביינו ואמרתי בפניהם דע לך שאם לא תבא או לא תשלם בקך כי אין לך עלי תרעומת דברים כ"כ קים וכן העידו העדים כי ק אמרתי לו כי אשתי בראותה כי אין הארום הולך עמי ודאי תבקש מנוח לבתה וכן התריתו לו פעמים שלש ולא חש לדברי ולא שם על

בשעה הקדושין כמ"ש בכתבי עוד אני חובע כ"ה שולטאניש תשלום המאה פרחים שהניח הוקן לבני י"ה עוד אני חובע התשטיין ומעניינים שנתתי ושלתתי ליחומה בשחי שנים כמו שהם כתובי' בכתבי בפרטות ופירות ששלחתי עוד אני חובע מהקים ק' פרחים שנתחייב הר' יואב בגזרת נח"ש ראשונה בפני החכם כה"ר אליעזר נר"ו ובפני הנעלה כה"ר משה איש י"ו בשעה שהודיתי לתת לו מאה והמשים פרחים מנכסי היחומה וגם אח"כ בנישתי לבא פה חזרנו והתפטרנו בפני גאוננו אדוננו כמוהר"ר יוסף קארו נר"ו וחזרנו ונתפטרנו ונתחייבתי לתת לו המאה והמשים פרחים מנכסי היחומה והוא נתחייב בקים מאה פרחים עוד אני חובע עלבוי ובזושי וכליחתי עוד אני חובע ט"ו חדשים זומן ההליכה והחזרה ועכבתי לשם שלא עשיתי משא ומתן כי אם פיזור:

עוד בהליכתי עתה בקושטאגטינא שהלכתי עם ביחי כ"ה פרחים ע"כ אלו הן טענותיו ותביעותיו שחובע הר"ה טראגטו י"ה ושלאם פה לפת חובב"א אל יד החכם השלם כמוהר"ר אלעזר ק' יואב נר"ו להיות לו מורשה גמור וחובע החכם הא' להר' יואב לדון ובררו להם דיינים וברר החכם הא' להחכם השלם כמוהר"ר שלמה ק' וירגא נר"ו והר' יואב ברר להחכם השלם כמוהר"ר משה ברוך נר"ו ובפניהם חבט החכם הא' כל התביעות הא' להר' יואב הא' והר' יואב הא' השיב לו על כל תביעותיו לתת אחת למאה חשבון ראשונה על מה ששאל שפ"ד בהליכתו בקושטאגטינא ח"ק לבנים מי שלחו ללכת ועל מאמר מי נסע ללכת אם אני שלחתי או הרב האפטורפוס מועב ואם מעלמו הלך מה לו עלי ובמה ששאל החמשים פרחים שפיזר בביאחו פה ובהולאת הסופרים והמשמים ג"כ מי שלחו לבא כי הוא בא לנבוח המאה פרחים שהניח לו הוקן י"ע לבני כי לא שלח אחריו האפטורפוס וגם אני לא ידעתי ומי פרע לו מה שפיזר בדרך שבה לנבות מעותיו ולעשות ארכיו ועסקיו מה לתבן אל הבר כי הפיזור הזה לא שייך בענין השדוכין ואין ראוי על לב אדם לשאלו כ"כ לפורעו כי הוא בא לנבות מעותיו כאשר ידוע לכל ואם הוליא לעלמו הוליא כי מי יפרע מה שהוליא בביאחו ובאכילתו ושתייתו והולאותיו שהוליא לנבות מעותיו באופן כי אין רגלים בדבר וא"ה כי נסע משם על עיני השדוכין וההולאה על זה אינו אמת כי באוואה לא חזר דבר ואדרבא באוואה עלמה תמלא כי אין כונת הוקן י"ע לישא את בת בני עם בן בחו כי הוא הניח לכל

י"ה מדמשק מלאה חיומים על הר"י להסכים בשדוכין הא' וקראנו לה"ר יואב והודענו לו הכתב ההוא ועכ"ל לא היה רוצה להסכים עד כי אגחנו דברנו אליו קשות והוכחנוהו להסכים בשדוכין הא' והסכים על תנאי שיפרע לו הר"א טראגטו י"ה מלה וחמשים שולטאניס מנכסי היחומה מסך מה שגשאר חייב לאשתו מסך כתובתה וה"ר יואב קבל עליו קנס מאה פרחים אם לא יביאנה מפוייסת להכניסה לחופה לסוף שתי שנים כי אז קבעו צניעה זמן הנישואין והקנס שקבל עליו אין אנו זוכרין אם היה הקנס בחזרת חוב או לאו זהו מה שעבר אותו היום בפנייהם ואחר כמה ימים נחפשו צניעה לתת קדושין וצא אללנו הר"י יואב בקבל האם"קלח ואמר לנו דעו רבותי כי אם קבלתי בע"ש"כ קנס היה בחושבי שדוכין ואחר שהן קדושין אין רצוני להחסיי' עמי חה היה צפני הר"א טראגטו י"ה והא"כ נתקדם היחומה והלנו להם זהו מה שהעידו צפניו העדים הא' ושאלנו להם אם עשו צניעה חיה שטר ואמרו שאין יודעים וחוכרים אם עשו צניעה או לאו ועכ"ל שלחו לחקור ולדרוש על כל סופרי העיר אם עשו צניעה חיה שטר ואחר שהשגשג ציד שליש ולא נמצא דבר כלל ועיקר ואחר ששמענו זאת הלכנו לשאל את פי החכם השלם כמוהר"ר יוסף קארו נר"ו להודיענו האמת ממה שעבר צפניו צניעה ואמר לנו כי מה שהוא זוכר היה כי באו שניהם הל' צפניו ונחפשו צניעה וחייבו זה לזה וזה לזה זה הנה' הר"י יואב ק' וחמשי' פרחים מנכסי היחומה לזמן הנישואין חה קבל עליו קנס מאה פרחים שאם לא יביאנה מפוייסת לתשלום הזמן שקבעו צניעה אבל שאינו זוכר אם החיובין הללו היו קודם הקדושין או אחר הקדושין זהו מה שהעיד החכם השלם הא' :

ועתה אנו המבוררין כשמענו כל העדות הללו נשאלו ונחנו דבר צניעה לבין עצמנו להוציא לאור משפט אמת ומעשהו ובחרנו דרך נכונה והסכמנו צניעה לכתוב כל אחד ואחד דעתו וסברתו דרך קלרה כפי מה שזיור מן השמים ואחר כך לברר חכם אחד מנריע צניעה מחקו העיר חוב"ב :

והנה אני הקטן הוכרתי לכתוב סברתי בזה לשאל אשר נדרשתי והכני משיב כי הדין עם הר"י יואב ואין לו להר"י אברהם על הר"י יואב דין ודברים חה כי הר"י אברהם חובע להר"י יואב שלשה מיני פיורח המין הא' שייך בהולאת השדוכין והשני מיין האחרים לא

לב כי כוונתו היה להרע ליחומה עד שתגדיל היחומה ולהיותם קדושין רבבן למפרע קדושים גמורים ואז יודע על העליונה להוציאה מאל"י וידעו כי כן הייתה כוונתו על שלא בא ולא שלח בנו אחר כמה החראות וכ"ש דלא נמצאתי בשום דבר המיואזין כי ה' יודע כי טרחתי בכל כחי להמחיתה שלא לתאן עד סוף השתי שנים שהחיינו צניעה והואיל שלא בא איכה דאפסיד אפשיה כי היחומה אינה בחי להמתין כרצוני וג"כ אמה אין בידי יכולת לכופי כי היא חייבת לבקש חועלת בזה כי חיוב לא היה כי אם להביאה מפוייסת לסוף הזמן שקבענו ולכן אחר שעבר הזמן אין עלי לשכב ולא למחות וכ"ש כי לא ידעתי דבר ולא נמצאתי כי אם בקי' שהי' אח' שעבר זמן רב באופן שאין לו עלי שום עון אשר הטא ואפי' תרעומת אין לו עלי כאשר יראה כל ירא אשר עבר צניעה והנה העדים ממה שעבר באדירוטפלא ומה שעבר פה צפני החכם כה"ר אלישע ובפני המשולה כה"ר משה איש י"ה ומסה הציאו האמת :

ועל ענין העי"ו הדשים ששאל שלא עשה משא ומתן כי הוציאה ופיור כבר אחס רבותי חואים כי אין רגלים בדבר כי כבר השבתי בחשובות הראשונות כי הוא בא מרשותו מעצמו ועל הביטול ההוא נחית לבקש בקשתו ומעוזו ומתחלה על זה בא וגם הפיור שחובע שהוציא עכשיו שהלך לקושטאנינא לישא אשה לבנו האמת יפה הוציא לישא אשה לבנו ומי שלחו להשיאו בקושטאנינא ישיא אותו במקומו ולמה חובע דברים שזה החול לשומעים כי הרשאה שלה להחל' האמר המורשה שלו האמר מאדירוטפלא היה יכול לשולחו כי כאן היה ראוי לדון ולא בקושטאנינא כי כאן עברו החנאים ויודעים אותם ולמה הלך בקושטאנינא באופן שאינו יודע החביעות שזה האיש חובע למי שאינו חייב לו כלום ועל ענין הבושת שחובע אדרבא הבושת שאר עם היחומה שגרס לה שחמאן שהוא פגם משפחה אלו הם החביעות שחבץ החכם המורשה האמר מכה"ר יואב הזכר ומה שהשיב אליו הר"י יואב האמר על כל אמת ואמת :

יאמן המבוררין שמענו כל הכתוב לעיל מאת הכחות הא' מה שהשיב החכם הזכר להר"י יואב ומה שהשיב הר"י יואב להחכם האמר ושאלנו ודרשנו ומקרונו באר היטב לדעת ולברר האמת ושאלנו אחר החכם והשוב בכה"ר אלישע והמשולה כה"ר משה איש י"ה להודיענו ולהגיד לנו מה שעבר בפניהם ובאו והעידו בחרות עדות כי אמת היה שבה לתמוני כתב א' מהמשולה כה"ר כלב

הנמצא בעין וממה ששאל שיחבט מהחכם האפטרופוס הע"ה שולטאנים תשלום המאה גם שיתן לו השטר מל"ה פרחים שיש לו לאפטרופוס עליו גם בזה אין לו דין כי המאה פרחי' של מתנה בזה לא עזב האקן י"ע שיתני' לו ממעו' שהפקיד ביד האפטרופוס כי אם מהמעו' שהיה חייב לו פאריג"ה וכו"כ בשטר האזאה כאשר יראה הקור' בו כי אם מהמעו' ואדרבא הר"א חייב ליתומי' כל הע"ה פרחי' גם ממה ששאל מעין קנס השדונין לא הבנתי דברי השו"א אם הקנס היה שנתחייב הר' יואב להביאה לזמן הגשואין אשר קבעו ביניה' מפוייסת ומרוגת שחכנס לחופה עם הארום ואם בחולי לא יביאה שאז יהיה חייב בקנס ההוא ואם כך הוא מעולם לא בא לכלל חיוב עד שיהיה נחבט מהר"א בקנס ההוא והטעם כי הזמן של גשואין שקבעו לא בא הארום ליכנס לחופה עם ארוסתו ומאחר שלא בא לזמן הגשואין כדי שיתקיים הר' יואב תנאו להביאה מפוייסת אינו חייב דבר שאפי' שיבא אחר כך ולא הביאה מפוייסת והטעם שיכול לומר כי לא נתחייב כי אם לזמן אשר קבעו ביניהם כי אז ודאי היכולת בידו להביאה מפוייסת ומרוגת אחר שבה הארום איתו והשלים תנאו אין בידה למחות ואק סהדי כי אין כוונתם לגרום שק ממון להר' יואב בעל אמה אבל אחר שבה הזמן של גשואין כאשר קבעו ולא בא ואז הרשו' בידה אחר שלא השלים הארום תנאו לעשות מעלמה מה שלא תרצה אז ודאי לא נתחייב הר' יואב בשום קנס כי הדין נותן שלא היה מתחייב הר' יואב בקנס לראש הר"א לשיראה לבא עד שנת היובל ובבחיור כחב' הר"א ש' והרשב"א בחשוב' בענין השיחוק וטמו ביניהם קנס שאם לא יבוא הארום לזמן שקבעו ביניהם והלכה היא ונשאת לאחר שאין לארום דין ודברים עם משדכחו בענין הקנס אחר שלא השלים תנאו שלא בא לזמן שקבעו ביניהם ח"ל הרשב"א בתשובת רלי"ב ראונין שדך את אלה אחות שמעון ע"פי תנאים ידועים כחובים ע"פי ידי עדים חס נוסח התנאים בפנינו אנו עדים ח"מ התנו ראונין עם שמעון שחפשא למה אחות ראונין לשמעון המשדך כפי התנאים הכתובים כאן למטה וסתתן למה הח' גדוויא לש' הח' המשדך לה את כל הבית שלה עם הבן שמריה כך וכן וראובן הח' לקח בקנין שלם מעשיו בפנינו אנו עדים ובפני נכבדי קרוביה וקרובי המשדך שסלק עגמו סלוק גמור מן הבית הח' ומן הבן ונתן הכל לשמעון גיסו הח' וללאה אחותו המכרת מהמשדכת לו ולקחה למה קנין שנתנה

שייכי כלל ענבין השדוכין כי יש מהם שפירסם להשיג דבר בקשחו ופזור מה לעולם על הספק הוא אם ישג אוחו דבר אם לאו ופיזור מה לא יתן לישאל כי הפיזור שיתן לישאל הוא פיזור אחר גמר הענין כמו המתנות כמו חכשיטין כמו סעודות ודברים דומים לאלו כי האדם אינם מפור' כי אם בחבוב החתון והדין נותן שהמעבד יפרע לחבירו ההולאה ומטעם זה באים כל הפוסקים כלם וכל מה שהולא ופיזר עד הביא השדוכין לידי גמר שמענה ראשונה פזר על הספק אם ישג הדבר אם לא ישג בזה אין ספק שאין שום פוסק שייחייב בדבר זה וא"כ בנדון שלנו מה ששאל הר"א בהליכותו ל'קטאטאטאטא אחר הר"י הפאריג"א ומה שפיזר פה עד הביא השדוכין לידי גמר אין לו דין ודברים על זה גם מה שפיזר במתנות בזה מה יש לו להר' יואב ע"ז וכו"כ מה שמחל להר"י פאריג"א כדי שיודה בשדוכין אין לו על הר' יואב דין ודברים גם מה שפיזר כמו השק של אמר שנתן מתנה לשיבות גם מה שפיזר בבואו פה כי אם אפשר שלא היה בא בעד המתנה לחוד כי אם כדי לשדך את בנו עם היחומה כל זה הפיזור הוא פיזור להשגת הדבר ואינו נעפל בהולאת שהולא אחר גמר השדוכין לשדוכין עלמם לחבוב החתון עד שנתחייב למעבד א"כ גם מה שפיזר בחזרתו שהוא מין האחר כי זה הפיזור הוא לורך עלמו כדי לחזור לביתו כי אינו לורך השגת השדוכין ג"כ אינו בענין השדוכין עלמם כי אם להנחת עלמו לחזור לביתו זה אינו בשכל אדם לשאול שאלה כאלה לפני ב"ד וכוה ברור הוא אין לריך להאריך ואם יש לו לשאול הוא מה שפיזר בענין השדוכין עלמם והוא כמו מה שפיזר בסעודה ומה שפיזר במלבושים אדעתא שיבילם בבית אמה נתנם ומה שפיזר בחכשיטין זהב וכסף בנדון שלנו יש לדון כי מה שפיזר בסעודה ומה שפיזר במלבושים שחבלם בבית אמה כי אין לו דין להר"א כי ממי יראה אותם אם מהר"י ממה שנתחייב לו כבר הר' יואב פזר את עגמו באומרו כי הענוב לא בא מידו כי שלא מדעתו ורזנו נעשה מה שנעשה ואם מלד אשתו אם היחומ' היא לא נתחייב להר"א שום חיוב ואם היחומ' כבר היה יודע הר"א כי אין מעש' קטן' כל' ואדעת' דהכי נחית ולשע' א' היית מעותיו על קרן הנבי ואם יש לו דין הוא מתחשיטו כסף חוב הנמצאי' בעין כי מסתמא לא נתנם כי אם לסבת החתון וכל זמן שלא נשאר התחשיטין הם שלו וא"כ בנדון שלנו אין לו להר"א דין על כל הפזר ששאל כי אם בחכשיטין זהב וכסף וכל

למשך כל הבית והגן הממוזר למעלה כפי מנהג מחנות קרקע הודוניה והשליטו במכירת הגן מעשיו כשיראה בלי שום ערעור בשעת הצורך ועוד לקחה בק"ש מעשיו במקום קידושין נחתיבה לשמעון הל"ל המשוך ולהשא לו כדת משה וישראל בשבת נחמו הבא בלי שום ערעור ועכוז וג"כ ראה והודה שמעון המשוך בכל התנאים הכתובים למעלה ולקח בקג"ו ובמקום קדושין כמנהג שיחתן וישא בלאה בזמן הז"ל כדת משה וישראל ולעשות לה כתובה ומתנה לחוד כמנהג כאן וג"כ לכתוב בכתובתה הבית הל"ל ושבע בחורה להמלא משלו וממונו לעת החיתון הל"ל מאתים דינרים לצורך לאה המשוכת ושבעו המשוכת הזכרת והמשוך הז' זה לאה בפנינו ועל דעתנו לעשות כל זה ושלא יהיה רשות ביד אחד מהם לעכז ולסרב על שום דבר מכל מה שהזכרנו עכשיו ולהיות כח כל אחד מהם להכריח לחבירו לעשות כל זה לקחה היא בקינ מאתים וכוזים אדפשי"ל המשוך לה וכוז' ג"כ ממאתים וכוזים אחרים והטענות יהיו ביד האמן להחיות למזונן לקיים התנאים אם יסרב האחר ובר"ה תמוז מהר מודעא ראובן אחי לאה בשביל לאה ואמר לשמעון בפני עדים שיכין עצמו לישא אחותו ליום הנודע שאחותו מזומנת לישא לו כמו שאמר בשטר התנאים שלהם ועוד מהר מודעא אהרת בשביל אחותו בשני עדים ושמעון המשוך במודעא הראשונה והיה זה ביום י"א לחדש אב בשנת חמשת אלפים ואחד וחמשים ועוד מודעא אהרת וזו ביום שני ערב משבת נחמו וכן שמעון מהר מודעא שהיה מזומן לישא אחותו אבל לא כתב כתובה וגדוניה כמנהג וכאשר נחתיב בשטר התנאים ובתוך כך עבר הזמן הכתוב בשטר התנאים ולא נעשה ושמעון טוען אי קיימתי התנאים ולאה טוענת לא קיימתי שלא כתבת לי כתובה וגדוניה ומתנה לחוד כמנהג וכל אחד שואל הקנסות וטען מתנה לנאמן והיא אומרת אני הייתי מזומנת להשא לך כמנהג בשטר כתובה ומתנה ועוד שמנהג לאלמנות ללכת לבית החתן ולבדך ברכת שואין יום חמשי בשחרית למחרתו ואתה שנית המנהג ולא הזמנת המעות עד יום ערב ששי בלא שום כתובה וגדוניה ובלא שום חופה כמנהג הודיעני הדין עם מי וכן הודיעני אם יש לעדים לכתוב לשמעון שטר מתנה על הגן בלא שום תנאי כי העדי' כתבו שטר המתני' אחר שבת נחמו לשמעון ושמעון בא להחיות בגן הודיעני אם יש לו להחיות ואם הקדשו אם הקדשו הקדש אם לאו ע"כ.

חשובה הדבר נראה ברור שאין שמעון זוכה במתנת הגן והבית ואפי' עכבה לאה בנישואין לפי שהיא ואחיה לא נחמו הגן והבית אלא מחמת גדוניה וכל שלא נשאת לו מתנה לא שיצטלו הנישואין לא זכה הוא בקרקעות שמנתה הקרקעות נגזרת אחר הנישואין והוא היה חייב לכתובן לה בכתובתה ואף משום קינ' אינו רואה בחיוב הקינ' אלא מאתים וכוזים וקחתה לאה בקינ' שמעון וזה היה לא קינ' עצמם כי אם במאתים וכוזים וגם על עיקר הסירוב נראה שהדין עם לאה מנחה עמית הדא כי ממה שבא בשאלה נראה כי אותן שהיה לשמעון להזמין משלו לעשות בהם ערבי הכלה היו שכך כתוב שם לצורך המשוכת וכ"כ שאלו הזמן עצמו והמאתים וכוזים עד יום ששי לערב שהיה לאה מסרה מודעא ביום ששי שהיה מזומנת להשא לו ואם שמעון ג"כ הזמין עצמו והמעות בלוחה שעה הרי עשה מה שאמרה היא אלא כ"ל מחוך השאלה שהיא ערביה ושהיא עד לערב כדי שלא יגזר מן היום להכין ערבי הכלה ולא ערבי החופה כשאר הנשים הנשואות ולא נכתובה זו לישא לו אלא דרך כבודה כשאר הנשים שאפי' לא התנה כלל דבריה אלו הולכין אחר מתנה המדינה וסחמן כפירושן חכו מכלל דרישת ההדיונות שאמר במניעא בפ' המקבל וכל אותן הדברים שהם מדרשת הדיונות הרי הם כתבתי ב"ד שאע"פ שלא כתב כמי שכתב ועוד שהטענה שטענה שלא כתב לה כתובה וגדוניה כמנהג טענה יפה היא עליו לישא אחותו בשבת נחמו ולכתוב לה כתובה וגדוניה והמה שזומן הנישואין הקבוע להם שהוא שבת נחמו ולא לכתוב לא שישא עכשיו ויכתוב לאחר זמן שא"כ אפי' לאחר שנה ואחר שנתיים ועוד שאין לה להכתובות בין שניותיה שלא יעשה לה כמנהג האלמנות והולכים בגנעא בליל חמשי בבית החתן ולבדך ברכת נישואין בשחר וכל זה יראה שהוא דרך ציונה משה"כ לשאר הנשים שכמותה בך וכדרך שאמרו בשלחי פ' מרובה בנדר ליקח בית ולישא אשה בא"י שאין מחייבין אותו עד שימלא ההגונה לו וכמעשה של אותו שנשבעה של שיבא אליה אינה מחזירתו וקפצו עליה בני אדם שאינם הגויים לה ובה מעשה לפי חכמים ואמרו לא נכתובה זו אלא להגון לה כך הדין בזו שלא נכתובה אלא שחשאה בהגון לה ולפיכך אינו רואה מיהא ממש כדברי שמעון לא במתנת קרקע ולא בקינ' ואם הקדים הקרקעות איך הקדש דמה שאינו שלו הקדש ע"כ לשון הרשב"א ז"ל:

הרי דמשמע מחוך לשון הרשב"א שאע"פ שלא

ותשמעו חייבו את עמם בשטרי פסיקתא לתת זה לתת זה בתו כ"כ ושמעון לתת לבנו כ"כ ועוד חייבו עמם זה זה לקיים השיוכין בקים ידוע וקמו מהם בקיין בסך ידוע ולהיות שטרי חוב אלו ביד שליט עד זמן הגישואין כמנהג המקום ועוד נשבעו שיהיה זה לזה להשלים התנאים ולהחזיר שתיים חזר בו ראובן ואומר כי בת בתו אינה רחלה בן שמעון ושדכה לאחר ושאחת לשי ורחלה לפטור את עצמו מן השבועה ומן הממון שפסק מהמת ידועה בטענה אינם ומן הקים רחלה לפטור את עצמו בטענת הסמכתא ושמעון טוען שאין כלן הסמכתא לפי שיש בשטר החוב של קים מעכשיו ועוד שאפילו היה כהסמכתא כיון שמהגה המקום בכך מנהג מצעל הלכה וכדרישת דרבי מאיר דלמס אוביר ולא לעבד אשלים במיעבה ועל הפסק טוען שהוא חייב כיון ששבע שפ"י יהיה חנם כמו שטוען אינו חנם על נתינת הממון ועוד שאין טענת אינם באומרת השני נוח לי מן הראשון אלא באינם מיחה או הולי ויכולא בהם ועוד שחגו חנם וטענת הרמאין היא כי מרגו שדכה עם האחר וקודם הגיע זמן גישואי הראשון

תשובה שרית הדין ראובן פטור וטענותיו טענות אם הוא כמו שטוען שאין הבת הביטול מרגו אלא מהמת סירוב הבת וטענת הסמכתא טענה כמו שטוען ואע"פ שיש בשטר הקים מעכשיו לכיון שמתר ביד שליט ואין בנתינת השלישות מעכשיו אין לשליט להחזירו שאין הסמכתא מלד חיובו של שטר הקים אלא מלד החזרת השלישות שאמר אם לא לקיים זה החזר לו שטרו והיה להם לומר לשליט בלא שום הסמכתא זה יהיה בידך מהמת פלוני מעכשיו וכיולא בזה מדע לך שהרי שינו בפרק גט פשוט מי שפרע מקצת חובו והשלים את שטרו ואומר לו אם לא נתתי מלאך ועד יום פלוני החזר לו את שטרו רבי יוסי אומר יחזיר רבי יהודה אומר לא יחזיר ואוקימנא פלוגתא דהסמכתא קניא או לא קניא וקניא לן רבי יהודה דאמר לא יחזיר דהסמכתא היא והסמכתא לא קניא ואע"פ דליכא בשטר החוב מעכשיו דהא לא פליגי ועוד דכל שיש בו זמן הרי הוא כמעכשיו וק"ל רבי יוסי דאמר זמנו של שטר מוכח עליו אלא כל שאין בשלישות מעכשיו אוחו מעכשיו בשטר חוב אינו מעלה ולא מוריד בהורת השטר וכל שאין השטר חזר חייבו הממון אינו שלא חייב ראובן זה את עצמו אלא לכשיחזור השטר לשמעון והרי זה כאותה ממש של משליט את שטרו באותה מאי על כרחו לא אמר אם לא פרעתיי השאר עד זמן פלוני יגבה כל שטרו ואע"פ

תלו הקים לזמן הגישואין בביתו כי אם בסמכתא שהתנו שיטלו לזמן מוזמן מסויים ועכ"ל הוהיל המודעה טענה ראובן שאחזרו מוזמנת לזמן הגעד להגיל לאחזרו מקים שאע"פ שאלו שמעון מחר מודעה ליום הגעד בעצמו של יום איך הוא ג"כ מוזמן ולא הועיל דבר אחר שלא הזמין עצמו קודם כדי שיוכל להשיג עם משדכחו לזמן הגעד בניהם כדרך מנהג העיר כ"ש ב"ל שלא בא כלל ומיזן וסירב לבא לזמן הגעד בניהם אחר מודעה פעמים ושלא ממי שנחייב בקים שבדלתי ויעיל להגילו מן הקים גם אם כוונת השואל ה"ל אברהם שהקיה שנחייב ה"ל יואב הוא שלא ללמדה למאן לא הוא ולא אחר בעדו גם בזה פטור ה"ל יואב שהקים אחר שמחר מודעה שיבא ולא בא והוא לא נחייב כי אם שלא ללמדה משך השתי שנים שקבעו בניהם ואע"פ שלא בירר בשעת הקים אחר שקבעו זמן בניהם לגישואין ודאי לא ינחייב כי אם משך השתי שנים זמן הגישואין אשר קבעו בניהם רחיה לדבר דאלו היה בא לזמן הקבוע בניהם והיה נושא אותה ואח"ך היתה היא ממלאת שדריין היתה לה זמן למאן דלמס היה חובע או ה"ל אברהם מה"ל יואב ודאי לא כלום ומאחר שכן ודאי יש לנו לומר שעל הסתם לא נחייב ה"ל יואב בו כי אם זמן משך השתי שנים שלא ילמדה למאן אבא אחר עבור השתי שנים והחזרה בו ולא בא או ודאי איך לו לה"ל יואב שום אשם אף אם היה הוא מלמדה כ"ש כי בגדן שלנו כבר פוער ה"ל יואב את עצמו בזה שאומר כי שלא מרגו ושלא מדעתו עשה המיזן כ"ל שכתבתי לפטור את ה"ל יואב אינו אלא משום ידיל תורה ויאליר כי האמת אחר שאינו נמצא שום כתב מהקים גם אינו נמצא בעולם שום שליט שהושלם בידו עד ש"אמר שכתב והושלם ביד שליט ונאבד וכ"ל מורה היות אחת מה טעמן ה"ל יואב כי אחר שראה שהיו קדושין באמצע לא רצה להתחייב בקים והעדים ג"כ מעדים כדבריו איך יעלה על דעת אדם להוציא ממון מה"ל יואב על הפסק זו ועוד אחת שפ"י ש"אמר שכתב כדין ונהלכה כחמני ספרד כי אחר שיעשה ע"י הכס בקי אחר שלא יש שליט בעולם שהושלם בידו אין בידו דבר כי העיקר חסר שר"ך שליט להשלים בידו ובשעת ההשלשה שיאמרו לו יהיה בידך מהמת פלוני מעכשיו שאין ההסמכתא מלד חיובו של שטר הקים אלא מלד החזרת השלישות שאמר אם לא לקיים החזר לו את שטרו וכ"כ הרשב"א בשאלותיו סי' רנ"ג ח"ל

שאלתם ראובן שידך בת בתו לבן שמעון וראובן

הב' שנחבטל בעת הקידושין הב' שעבר הזמן ולא בא הנה על הראשון נאמר כי כיון שקנו מידו על הקנס כפי עדות העדים אינו מעלה ולא מוריד שלא סדרוהו אז כדרך הרמב"ם כי על הסופר מוטל הסדור הזה וכל מי שקונין מידו לכחוב שטר על ענין מן העיניים דעמו על כל הלשונות הנהוגים להעשות בלוחו ענין כמ"ש הטור בשם הרא"ש לביו בחשן המשפט סו"ס ה"א ח"ל וכל דבר שנהגו במדינה לכחוב הן נאמנות הן כתובה בשוקא הן שאר סופרי דשטרי שכבר נהגו הסופר' לכחוב כל מי שמקנה בסדור לכחוב שטר דעמו שיכתובו כמנהג המדינה ע"כ ועוד כי מנהג הנח"ש הוא הייב בענין אף אם הוא אהמכתא כמ"ש הריב"ש בחשובה סימן סמ"א וסוף דבריו בלוחה חשובה ז"ל דלע"ב דלון הקנין מועיל מן הדין הייב להשלים כדי לקיים שבועתו וכופין לוחו להשלים וחבירו קנה מכיון שהשלים עכ"ל צביאור חשובת הרא"ש ודע"ב שה' יואב מנהיג הנח"ש אינו נאמן כי הואך כפרן כי הוא כפר שלא היה קנון בדבר והעד' העיד' שהיה וכל מי שהוח' כפרן שנגדו וטול בלא שבוע' כמ"ש הרמב"ם בפ"ה מה' טוען ודע"ב שעד א' מסייע להר' יואב שלא היה נח"ש בדבר עד א' ולאו כלי' הוא דמחמ' מלשון הטור בסימן פ"ט שכתב לאינו נאמן עד שידה לו בעל דינו או יביא עדות לדבריו משמע דעדים בעינן דלי סגי בעד אחד לימא עד אחד דהוי רבותא טפי ועוד בלומדנא דמוכח שנעשה כדרך הרמב"ם כי כן הוא המנהג צעיר הזאת והדבר הזה של זה הקנס נעשה חחילה לפני יודעי ספר צפני הר' אלישע והר' משה איש ודח"כ לפני הרב כה"ר יוסף קארו יר"ו ולא יחזק לומר שכולם שכחו הדין ודע"ב פ' שהר' יואב מנהיג אין בדבריו כלום כי כבר הוחזק כפרן כדפי' ודע"ב פי' שעד אחד מסייע לאו כלום הוא ועל' השני נאמר כי הבל היא כי היאך נחבטלה

בעת הקדושין וכי בעבור שעשו קידושין ואלומי אלמוה למלחא נחבטל הקנס ומי בעלו ולמה יבעטלו ועדיין הדבר בין אוכל אולי אם אח"כ ילמד הר' יואב ליחומה למחן כאשר כן עשה בסוק ומלחא הענין בעל מעיקרו ועוד כי צ"ו צאייר קרוב לנסיעת הר' אברהם נסדר שטר של הק"ן זכובים שנחייבו הר' אברהם וצנו להר"י זה היה זמן רב אחר הקדושין ואם הקנס נחבטל איך היה מחייב הר"א וצנו בק"ן זכובים כי לא נחייב הוא ואם זה נחבטל גם זה נחבטל דהא בזה חליא כמפורסם לכל וצמו שהעידו ה"ר אלישע והר' משה איש והרב

שנפרע מקלחו שא"כ שאפילו לרבי יוסי היאך יגבה בו הכל והכל כנגד אוחו מקלח שפרע ומחל את שעבודו של שטר וקי"ל שטר שלוח בו ופרעו אינו חוזר ולוח בו אלא הביא כשאר לו הלוה אם לא פרעתי הנשאר עד זמן פלוני מה שאני פורע לו עכשיו מחנה ודל"ה היא אהמכתא ודע"ב שהמזון כבר נחון בידו של מלוה לפי שלא זכה ונחון לו אוחו מקלח אלא לכשיחזיר השטר לידו של לוח וכוין שיש אהמכתא בחזרת השטר אף המחנה בעלה והוא הדין והיא ז"כ הטענה בגדון שלפנינו ע"כ

הרי יש למי מהך דברי הרשב"א כי אין אהמכתא מנד חובו של שטר שהרשות ביד כל אדם להייב עמו ולשעבד וכסוי במה שאינו חייב אבל אהמכתא הוא מחמת החזרת השלישות שלומר אם לא אקיים זה אחר לו את שטרו ומאחר שכן אפילו אם יכתוב שטר החוב בהכלט כחמי ספרד אחר שרריך להשלים השטר ביד שליט בהחזרת השלישות לריך לתקן שלא יהיה אהמכתא ושמה נאמר כי העושים כחוקן חכמי ספרד אינם משלטים שטרותיהם כי כל אחד חופס את זכוחו בידו זה אינו שהרי מעשים בכל יום שמשלטים שטרותיהם כי אינו מאמין שום אחר מחבירו ולא סמך דעחיה וגומר ומשעבד וכסוי כי אם ע"י שליט וגם כל הפוסקים כולם המביאים קבוי שוכין כולם הם ע"י שלישות ומאחר שכן בגדון שלנו אם שלישות אין כאן חוב ממון אין כאן דלל גמר אינוש ומשעבד נפשיא ואם שלישות יש כאן הרי לא נעשה שלישות כדון והוי אהמכתא ואהמכתא לא קניא הרי מכל הטעמים שנחבתי הר' אברהם הייב ליחומה ע"ה פרחים והחכשיעין של כסף חשב ומה שהן בעין הם מהר' אברהם ואם העכבם בידה עד יפרע הר' אברהם הפרחים הדין עמה והר' יואב פטור מכלום ואין לו להר' אברהם על הר' יואב שום דין ודברים והנראה לע"ד כחבתי הלעיר

משה צבי

סימן פו

ולת משנת הר' שמהל בן ורעה על הענין הב' ליעל

רואר אני זכות להר' אברהם כנגד הר' יואב הן בענין קנס הן בענין הפורין וטענות שטען הר' יואב כנגד אלו העיניים אינם כלום כי מה שטען כנגד הקנס הן שלשה טענות הא' שלא נעשה כדעת הר"מ במז"ל

הא' שהמר טעם לכופר שגא יתן השטר הק"ן להר"י חס לא יתן שטר הקנס להר"א:

ועל השלישית נאמר כי אין הזמן בזה מעלה ולא מוריד כי לא נגבל הזמן בעד עשיית הקנס עד שנאמר שנחבטל בעבור הזמן כי הקנס יעשה בלא שום זמן והזמן עשאו הפועליו עם הר"א ובנו כדרך המנהג לקבוע זמן ליישואין אבל לא נסדר זמן זה בעד הקנס ועוד כי אפי' נסדר הזמן בעד הקנס והר"א אברהם העביר המועד ולא בלא שום זמן או נחבטל הענין ונחמל הקנס כי הר"א אנוס היה בזה שלא בא כי לא ידע שבעבור שימתין עוד זמן לבוא מאחר שהנערה עדיין קטנה והנכסים עדיין לא נצבו שיעשו מעשים כאלו אשר לא יעלו על לב איש שיעבור הר"י על כל האלות וההרמות שגזרו עליו הרב הא' שלא יתעסק במיאון ואף אם הר"י ראה לעבור לא היה חושב שהרב הא' וכל חכמי ועובי העיר ישימו יד על פה וכף ישימו לפיהם על ענין רע ומוגה כזה כאשר כן אינם חכמי קושטא-אע"כ וכיון דלא הו"ל למידע שיעשה כדבר הרע הזה אנוס מקרי כדאשכחן בדוכתיה טובא בחלמוד ומהם בסוף פ"ב מבבא קמא דגרסינן התם הניח גהלת על לב הבירו פטור וכחבו הטור בסיומן ק"ה וכחב בטעמו משום שסבור שלא ייחנה ולא היה סבור שלא יסלקנה שאין דרך שיניח אדם עצמו לשרוף כדי שיהרג הבירו הא קמן למשום דלא היה לו לידע מפטר איניש בהיזק שעושה ומקרי אנוס בעשייתו ודאי שגם היה שוגג לפחות היה גולה גם כ"ד כיון דלא הו"ל למידע מטעמא דפרישית אנוס מיקרי וכל דאנוס פטור ואע"פי שעבר הזמן והו"ל כאלו קיים תנאו וכההיא דמסכ' גרים דאחפיים זכותיה חס לא יבא לזמן פלוני ואמרינן התם דאי אנוס לאו כלום הוא וכמ"ש הטו' סי' כ"ה הנה זה מספיק על ענין הקנס:

ועל ענין הפיזורים מה שהשיב הר"י מי גזר לו הוא עשה מעצמו אינה טענה כי הר"י בזה שעשה הפסידו כל הפיזורים וגרם לו הפסד ממון ובהדיא כת' הרמב"ם בהלכות חובל כי כל הגורם הפסד ממון חברו חייב לשלם והביא פירושים הרבה תחת הכלל הזה ומהם דומה לנ"ד הוא מ"ש שם העושה עבדו אפותיקי ושחררו שחייב לשלם לו לפי שגורם לו הפסד ממון וכן ג"כ בזה שלמד הר"י ליחומה למאן גרם לו שהפסידו כל מה שפיזר בלקיחתה ולא עוד אלא שהיה מהראוי שישלם הר"י לבן הר"א כל נכסי היחומה שהפסידוהו בסיבת המיאון כי הוא כבר זכה בכל כמותה המת אשר ראוי לקיימה

Awkoth Rouchl.

וכפסק הרב וכפתקחו לכל חכמי וממוני ועבוי העיר אשר החוועדו יום אחד בבית הכנסת איסקל"ין ונחקועטו עם הרב האפוער' על הענין ועל אפו ועל מחמו עשו וקדשו היחומה לבן הר"א הא' ומיראחס פן ילמד הר"י ליחומה למאן גזרו עליו אלות וחרמות והוא עבר על הכל כפי המפורסם כי אין לנו עסק בנסחרות א"כ הר"י הפסידו לבנו של הר"א היחומה והנכסים והרחיקו מעל גבולו כי היחומה היחה קרובתו וזולת שהדין כן ראוי היה לעשות מדין קנס ותקנת הדור ולא יעשו האגשים סחורה ביחומות הנפלות בחלקן מלד אמותן ונמצא הלא עושה סחורה בפרחו של הבירו וכההיא דיבמות הוא עשה שלה כהוגן אף אנו יעשה לו שלא כהוגן וזה יהיה משפט המערימים וכמ"ש הטור בשם הר"ש אביו בס' ז"ל שכל מי שממין להערים ולהפקיע תקנת חכמים ולעשות עול לחבירו לכדום חכמים בערמם ועמדו נגדו להפך עשאו ומהשבתו הרעה וזדון אנו ונלמד דבר מדבר כי חכמי החלמוד לא הספיקו לכתוב כל הולדות העתידות לבא המתחדשות בכל יום אלא שהבאים אחריהם יולאים בעקביהם ומדמים מילתא למילתא עכ"ל וה' ימלאנו משבואות

מחמל בן יצחק

סימן פז

מפנות הרב ז"ל על השני משפוט ה"ל

בהיות כי החכמים ה"ל ביררו אותי למכרעו והכרחתי למקק להם מפני ממוני הק"ק י"ל'ו שבקשו ממני לקבל עלי להיות מכרע והפנירו בי עד כי לא יכולתי להפיל אור פניה ובכן עמדתי על מה שפסקו החכמים י"ל'ו בדין חביעת הר' אברהם טראטנו להר' יואב כי הח"ר משה ברוך פטר את הר' יואב מטעם שהר"א הא' העביר טמועד שקבע לזמן הנישואין והביא ראיה מחשבות הרשב"א ואין טעם זה נראה בעיני מפני ש"ד חלוק מדין השבות הרשב"א ז"ל כמו שאכתוב לקמן: ועוד פטרו מטעם שלא נמצא שום כתב מהקנס וטעם זה טעם יפה הוא על פי מה שאכתוב לקמן אבל מה שצב בדבריו וז"ל זאת ועוד אחרת שאפילו שנאמר שנכתב דין וכהלכה כחכמי ספרד י"ה עד זאם שלימות יש כאן הרי לא נעשה השלימות דין והוי אסמכתא ואסמכתא לא קיימא אינה נראה ממנה טעמים חדא שכת' בפשיעות שאפילו היו כותבים שטרי החוב כמנהג חכמי ספרד כיון שלא אמרו בשעת מסירת השטרות שליש לשון מעכשיו אע"פ שבשטר היה כתוב מעכשיו הוי אסמכתא והבי' רא' מחשוב' הרשב"א שהרי

כדאיחא בירושלמי עכ"ל והס דברי ספר התרומות הרי מבואר דאע"ג שדרך הסופרים לכתוב גאמנות ושטר יולא מחתה יד זה וכתוב בו גאמנות אם אמרו העדים שלא נכתב בצוויי אין הגאמנות נלוס כ"ש בג"ד שאין כאן שטר כלל ומה שיש לחדק על דברי הטור שבסימן ס"א נכתב דברי תשובת הרמ"ש בלי חולק ובס"א ע"א נכתב דברי בעל התרומות בלי חולק והס כסופרים זה לזה כתבתי בס' צ"י דאפשר לומר דבעל התרומות מיירי כשאינו מנהג פשוט בכל המדינה לכתוב כן בכל השטרות אי נמי הרמ"ש מיירי כשאין כאן עדים שיעידו שלא כצבונתו בצווי הלוה ע"כ והשחא לחירולא קמא אין המנהג פשוט בכל המדינה לכתוב בכל שטרי קנס' מנהג הכמי ספרד שמה שטרות צאים לפניהם ואין כתוב כמו כן ולחירוק השני השחא ומה החס ששטר יולא מחתה ידו וכתוב בו גאמנות לא מהני אלא מפני שאין כאן עדים שיעידו שלא נכתב בצווי הלוה בג"ד שאין כאן שטר כלל עכ"ל:

ועוד יש להביא ראיה בדבר ממה שכתוב בב"י בשם הריטב"א ח"ל דבר החלוי בתחילי כל שלא פי' אינו מהוייב ואינו נכלל בחומר כל שטרי אלו הדברים שאין הסופר בקי בדיקדוקן ודברים שהס תחת הכלל אבל תחלים לא חדע דש"ש שכתובים בלחירות שמירתו כחומר כל שטרי שירות הנהגים בישראל אפי' רוב שומרי שטר כותבים שמתחייב בלוחים זה לא נכתוב אלא בגיבנה ואבירה וכ"כ רבינו האי' הוא מאן דמקבל עליה למכתב שטרא בכל לישנא דכותא אע"ג ללא ידע ספרא ללחוקי כראוי כיון דכתוב ביה ולחירות שטרא דנא קבילית עלי כחומר כל שטרות דהיני בישראל קיים לכל כללי דתחות עמייה אבל תחלים כגון גאמנות בהלואה וביטול מודעא לא מחשבינן ליה עד דמפרשן ע"כ והרי גאמנות וביטול מודעי שהוא נהג בכל השטרות ואעפ"כ כיון שאינו מפורש בשטר אע"פ שכתוב וקבילית עלי לחירות שטרא כחומר כל שטרות לא מחשבינן ביה וזו ודאי סברא נכונה עכ"ל:

הרי שאע"פ ששטר יולא מחתה ידו וכתוב בו כחומר כל שטרי אינו נכלל בו אפילו דברים שהוא מנהג לכותבם בכל השטרות כ"ש בג"ד שאין כאן שטר כלל ועוד שאפי' אם היה הדין שכל שטר סחם היה נכלל כל הדברים שנהגים לכתוב בכל השטרות כגון גאמנות וביטול מודעי תחלי זה דחכמי ספרד אינו נכלל בו משום דהיה לרין לכתוב שטרות ולהשלישם ביד שליט ובדון דיקן לא היה לא זה ולא זה:

הרמב"ן חלוק על הרשב"א כמו שכתוב בשו"ה הרשב"א ז"ל הובאה בבית יוסף:

ועוד שאין דברי הרשב"א שהביא החכם אמורים אלא שכתוב בשטר שמסרו ליד השליש אם לא אשא את פלוניא לזמן פלוני הריני מחייב עצמי במנה לפלוני דכיון שהוא בלשון אסמכתא הריך הרשב"א שיאמר בשעת מסירה מעכשיו אבל למנהג חכמי ספרד שהו מחייבים זה לזה במנה בקנין בלי שום שור וכלי שום תנאי והיו אומרים אם חשא פלוניא הרי חוב זה מחול לך אין כאן אסמכתא וכמ"ס הרמב"ם בפ"א מהלכות מנירה המחייב עצמו לאחד במזמן בלי תנאי כלל שלא היה חייב לו כלום הרי זה חייב שדבר זה מחנה היא ואינה אסמכתא עכ"ל:

ובן מבואר עוד בדברי הרמב"ם ז"ל עצמו שמהגב חכמי ספרד היה כדי לסלק מכתן דין אסמכתא וכן מבואר בדברי מגיד משנה וכ"כ בתשובת הרמ"ש ז"ל ראובן ושמעון שעשו שטרות לראובן ואם קד יתנס לשמעון קד יתן השני שטרות לראובן ואם קד יתנס לשמעון והשיב דע כי ק נהוג בדרך האזה לקיים כל דבר הסומכים על זה שאינו אסמכתא כיון דכל אחד מהם נתחייב בחוב גמור בלי שום תנאי אלא שהלו מחילת החוב בשליש שאם ירצה השליש ימחול לשמעון ואם לא מחלו ויתן השטר לראובן נמצא שנהג ראובן בחוב שכתוב לו שמעון בשעת כתיבת השטר והנה חייב עצמו בלי שום תנאי ובענין זה כתב הר"מ דלא הוי אסמכתא עכ"ל ומאחר שאין כאן אסמכתא מה לרין לומר מעכשיו וגם הרשב"א ז"ל יודה בזה:

גם ראיתי פסק החכם הר"ש ו' וירגא שכתב לחייב את הר"י בקנס ובפורים ולא נראו בעיני דבריו כי מה שטען וכתב רואה אני זכות להר"א נגד הר"י עד דעתו שיכתבנהו כמנהג המדינה יש לחמוה מאחר שהוא בקי בדברי הטור שה"מ כמו שכתב במה שכתב בסימן ס"א איך לא חקר למ"ס בסימן ע"א וז"ל שטר שיש בו גאמנות ואין עדי השטר בפניהם וטוען הלוה כי לא נכתב הגאמנות בצוויי כי דרך הסופרים לכתוב מעלמם שופרא דשטרי אינו נאמן כי כיון שכתוב בו וקנין מיניה על כל מאי דכתוב לעיל אינו יכול לבטלו אבל אם העדים בפניהם ומעידים שלא כצבונתו בצווי הלוה אלא מפני שופרא דשטרי כמו שרגילים הסופרים לכתוב בכל השטרות אע"ג דכתוב ביה וקנין מידיה על כל מאי דכתוב לעיל אין סומכים על הגאמנות ואין כאן מגיד וחור ומגיד דאיכא למימר אשאר מילי דשטרא חתים

ה' יואב בק"ן זוכים על מנת שה' יואב יסכים בחינת הזכר ומחמלה היה בטחון החינת בקנס ואחר כך שנתקדשה בטח לבס בקידושין ולא הוצרכו לקנס ומכל מקום פשרת הק"ן זוכים במקומה עומדת מאחר שכבר בטח לבס בקיום החינת ע"י הקדושין:

יב"ש והרב השכר זה לסופר שלא יחן שטר הק"ן זוכי"א אם לא יחן שטר הקנס לה' אברהם עכ"ל אמר הדבר כי כן אמרתי להח"ר אלישע כאשר לא ידעתי מה שלוחי"ה יואב שאמר לה' אברהם בק"ק איסקלי"ן שעתה שנתקדשה לא נשאר עליו שום חיוב קנס ויב"ש עוד ועל השלישית נאמר כי אין הזמן בזה לא מעלה ולא מוריד כי רואה אני את דבריו בזה שמה שהשיב הח"ר משה ברוך מחשובת הרשב"א אינה ענין לדון עליו דשאי"ה החס שחשוב בשטר השידוכין שלקח קיין שיטא את לאה בשבת נחמו הב"א ראשון שמאחר שמתחלה בשעת עשיית השטר והשבוטות והקנסות קבעו זמן לשבת נחמו מי שהעביר המועד ולא קיים בלוחו זמן הוא חייב וחבירו פטור אבל בל"ד שבשעת השידוכין לא קבעו זמן אעפ"י שח"כ קבעו זמן לא מפני שעבר הזמן נחבטל הקנס וחייב השדוכין אם תמלא לומר שהיה שם קנס ולא עוד חלל אפילו אם היה נחוב בשטר הקנס קביעות זמן אם אחר שחבוב ענין השדוכין והקנס נחוב שקבעו זמן לנישואין לזמן פ' אע"פ שא" מהם העביר הזמן לא מפני זה נפטרו חבירו וחייב הוא בקנס אם לא יקיים החינת הוא כיון שלא חלו השדוכין והקנס בזמן כ"ש בל"ד שבשעת השדוכין והקנס אם היה שם לא נקבע זמן ויב"ש ועוד כי אפי" נסדר הזמן בעת הקנס כי"ה שיעשו מעשים כאלה אינה טענה מכמה פנים חדל מפני החרלה שהחרה הר' יואב לה' אברהם בלחרינופלא שיבא לזמן הקבוע כמו שחבוב בחורך בטענות הר' יואב ועוד שאפילו לא היה מחרה בו היה לו להר"א לחוש שבראות אם היחומה שלא בא המשודך לזמן שקבעו לא הייתה מחרית להמתין עד שתגדיל בזה ותייה מקודשת גמורה ואם יעלה בדעת המשודך לעיין היחומה עד שיפוך הוא או עד שישלחיה לו למקומו יעשה ויוכל ועוד כי כבר ידע כי שלא מדעת היחומה ואמה נתקדשה לו וכמעט תולאה היו מפקיעים אותה ממנה כל שכן בהיות לה טענה מספקת בעיני הקנס ומעתה כל מה שחבב שהר"א לחוס היה בזה שלא בא כי"ה עד הנה זה מספיק בעיני הקנס נסתלק מכאן כי אינו ענין לל"ד:

יב"ה שטען והנכסים עדיין לא נגבו אינה טענה

ומ"ש עוד ח"ל ועוד כי מנה הנח"ש הוא חייב כי עד והטור בס"י ע"ט יש לחמוה דמה לו ללכת לקרחת הרמב"ם והטור דהא מימרא מפורשת דהיא בפ"ק דמליעה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן האומר לחבירו מנה לי בידך והלוה אומר אין לך בידי כלום ועדים מעידים שיש לו וחור ואמר פרעתי הוחזק כפרן ללוחו ממון ואפשר לומר שהור"ך לדברי הרמב"ם והטור שחבבו שטעל בלא שבועה מ"מ אבג חורפיה לא עיין בה שאין הגדון דומה לראיה דשאי"ה החס שהוא עגמו סותר דבריו שבתחלה אמר לא היו דברים מעולם וכל האומר לא לייתי כאומר לא פרעתי דמי והילכך כי אמר בחר הכי פרעתי הרי הוא סותר טענתו הראשונה ומשום הכי לא מהמיניק ליה ומה עיין זה לל"ד שאינו אומר טענת סותרות זו את זו ולא עוד חלל שאלה מן העדים מסייעו דפשיטא שאין כזה שמת"ש ויב"ש שאינו בקיאי בהר"י שאינו נשבע על שום דבר ואפי" כשנשבע אשה לא ראה לישבע

יב"ש עוד דלומדת דמוכה שטענה כדרך הרמב"ם כי עד עד אחד לאו כלום הוא כמה רב גוברי לאפקי ממונה בלומדת ור"ל אפי" בלומדת דמוכה טובא כגון שהיא דגמל המאחר בין הגמלים לא סמכו והיאך הוא רוצה לסמוך על לומדת חלושה וקלושה להוציא ממון ולא עוד חלל שהיא בזויה על קן חסו כי מה שטען כי כן הוא המנהג בעיר האחת כבר נחבתי שאינו כן ומ"ש שהקנס נעשה לפני לא היו דברים מעולם אמת הדבר שדברו בפני בעיני זה אבל לא נעשה בפני שום חזק ולא שום חנאי ויב"ש ואע"פ שהר"י מכחיש כי"ה עד עד אחד לאו כלום הוא כבר נחבטל ביטול דברים אלו

יב"ש ועל השנית נאמר כי הבל היא כי היאך יחבטלו בעת הקדושין כי"ה עד ומלא העיני בטל מעיקרו יש להשיב דאי מהא לא ארייא דאיכא למי" דמאחר שנתקדשה אע"פ שעדיין היחה יכולה למאן כיון שהמיואן גנאי ופגם כי ע"כ השתדלתי ונורחתי לקדש עכ"פ ולא נחפייסתי בכמה חזוקים וכמה קנסות שהיו עושים לקיים החינת ומאחר שבקידושין היו בטוחים שיחייבים החינת לא היה נר"ך לקנס

ומה שטען ועוד כי בכ"ו לאייר קרוב לנישעת הר"א ה' עד וכמו שהעידו הח"ר אלישע והר' משה ח"ש יש להשיב שחייב הק"ן זוכים שנתחייבו הר"א ובנו להר"א היה מחמת מה שנשאר מחבובת אשתו חלל וקנה של היחומה והסכימו הר' אברהם ובנו להחפשי עס

לומר עוד דאפילו בעת שמיאנה עדיין לא נעשה ההצק וכ"ש בעת שלמדוה למאן :

יע"פי הדברים האלה אף אם היה מתברר שהר' יואב למדה למאן היה פטור וגם למה שכתבו החוס' בפ' לא יחפור בשם הריטב"א דדינא דגרמי הו' מטעם קנס כדמוכה בירושלמי ולקך כל הויק המלי ורגיל לבא קבו חכמים ב"ד אין הויק זה מגוי ורגיל לבא המיאון מילתא דלא שכיח הוא :

הב"ל העולה שאין להר' אברהם שום זכות על הר' יואב לא מהקנס ולא מהפיזורים וגם על היחומה אין לו שום זכות משום דקטן שהויק פטור מלשלם ואפילו אחר שהגדיל וכתתן בפרק החובל גבי חרש שטעה וקטן הם שחבלו בזהרים פטורין ומדלא קחמי אבל משלמין לאחר זמן ודקתמי בעבד ואשה ש"מ אחר שהגדיל פטור וכ"פ הפוסקים ומעשה הר' אברהם חייב לפרוע ליחומה השבעים וחמשה וינייחאנש שלקה מנכסיה והיחומ' חייבת להחזיר לו החכשטיין של כסף וחבב ומה שהוא צעין משאר דברים שפרע לה נאם הלעזר

יוסף קאני

סימן פח

תשובת הר' שמואל ק' וירמא על תשובתו פנימין הב"ל על מה שהשמי
על פסקו ו"ל

על מה שחמה מורינו הרב א"ך לא זכרתי מלשון בעל התרומות מנין שלא זכרתי דאם בשביל שכתבתי לשון הרא"ש והבאתי ראיה ממנו אין זה מויק אם כה"ת הולך עמו דמגברא אגברא לא רמינן ואם הקושי הוא בשביל שכתב העור שניהם כגורלה שהם מסכימים אין זה הכרה כי דרשו של העור לפעמים לעשות קן שכות' במקום א' דעת פוסק א' ובמקום אחר דעת פוסק אחר ואם ישאל שאל א"כ למה סמכתי על הרא"ש יותר מעל בעל התרומות עשיתי זה מכמה עממי חדא דהרא"ש בחרא יותר מבעל התרומות והלכה כבחראי ועוד שכבר כתב העור בפתיחה חבורו שעל הרא"ש אביו ו"ל יש לסמוך במקום שהוא אינו סוחר דבריו ח"ל בחלחלה החשן ועלתה במחשבתי להבר ספר במשפטי הדיינים על דרך פסקי א"א הרא"ש ו"ל אשר הם צנויים על יסוד הרב הגדול האלפסי ו"ל עד וכמעט מקומות אשר אין דעתו משך עם דעת שאר המחברי כמו הרמב"ם וחולמו אינו כותב דעתו ודעת א"א הרא"ש ו"ל והסכמתו למען ירחיק קורא בו ויעשו ככל אשר ימצא במקום ההוא ולא יסור ממנו ימין ושמאל ע"כ הרי שהעו' גילה לנו שהעיקר בפסקיו הוא על דרך הרא"ש אביו ועוד שהוא כתב

כי צבואו היו המגשים אלים והנכסים נכבדים ומ"ש ועל ענין הפיזורים מה שהציב הר"י מ' לזה לו כו' עד ומדמים מילתא למילתא הציב על דבריו ממטה למעלה ונאמר כי מ"ש שהיה ראוי לו עשות כן מדין קנס ותקנת הדור כו' תשובתו מבוזרת שלא הוצרכו לקנסם שלא מן הדין אלא לדון דין תורה :

וב"ש שהיה ראוי שישלם הר' יואב לבן הר"א כל נכסי היחומה שהפיזורוהו בכתב המיאון כי כבר זכו בכל צבואת המח כו' זה צנוי על הקדמת דבר שאינו כי לא זכר דבר זה בצבואתו שיהיה לכתוב ומ"ש שבפתיחה שכתבתי שאמר קן המח לא היה אלא על פה נשים ששמעו בחייו שהיה אומר קן :

וב"ש שישלם כל נכסי היחומה יש לתמוה עליו שאפי' אם היה כתוב בצבואת האון קן לא היה מיקרי וזה בנכסים אלו לשלם למי שגרה לו שלא יזכה בהם ועוד שאפילו אם תמלא לומר שהיה כתוב קן בצבואת המח והוא אמרין דבכתי שביב כאלו וזה בנכסים לא הוה מחייבין שלם מפני שהפיזרו נכסים אלו משום שי' לומר דליה ליה הפסד שהרי הלך וגשא אשה אחרת והכניסה לו נכסים כאלו או יותר :

וב"ש כי במה שלמד הר' יואב למאן גרם לו שהפסיד כל מה שפטר בלקוחתה אלו היה מתברר שהר' יואב למדה למאן ואם היה הדין שהמלמד למאן היה חייב לשלם מדינא דגרמי יפה היה אומ' שהיה חייב לשלם הפיזור' ע"ד שכתב הרמב"ם בפ"ו מהלכות זכיייה ומתנה אב"ל ב"ד אין צירור שהר' יואב למדה למאן והיאך נחייבוהו ממון בלי צירור ועוד דאפילו היה מתברר שהוא למדה למאן לא היה חייב משום דאין זה דינא דגרמי דחייב אלא גרמא צמיקין דפטור שהרי כתבו החוס' בפרק לא יחפור שר"י חילק בין דינא דגרמי לגרמא צמיקין דדינא דגרמי היינו שעושה הוא הויק למתן הצירו ועוד חילק דדינא דגרמי שיינו שמעשה מעשה בא הויק וב"ד אין גם אחד מאלו כי המחלוקת היא עלמה היא העושה הויק לא המלמדה למאן וגם ההויק לא נעשה מיד כשלמדוה למאן אלא בעת שמיאנה ועוד שהרא"ש בפרק הגזול ע"ש ובפרק לא יחפור אלא חילוק שחילק ר"י דדינא דגרמי שהוא בעלמא הוא העושה ההויק כתב וצרי הויקא והכא אפילו בעת שמיאנה לא צרי הויקא שכבר אפשר שתחזור בה ותחקדש לו ולא נעשה ההויק עד שאח"כ הלכה ותחקדשה לאחר וכיון שאפילו בעת שמיאנה לא הוי צריא הויקא מכ"ש בעת שלמדוה למאן לא הוי צריא הויק' ומעטם זה יש

היתה שאלת הר"ש על שטר שטען הלוה שלא נכתב הנאמנות בזיווי ואין כאן העדים עד שיאמר ירדבן אבל השאלה היתה על שנכתב לשואל שהיו נכתבין הנאמנות בלי זיוי הלוה כלל וע"ז שאל השואל מה דינו וע"ז השיב הר"ש שאין קפידא בדבר כי אין זורך שיפרש הלוה כל לישני שפירי דלית ביה רק נשיקיה לכתוב שטר מספיק כי דעתו שיכתובו כמנהג המדינה וזה פשוט בלשונו ע"כ אמרתי שאין המלט מאחד מהשני דרכים שכתבתי לעיל או שהלשונות נותרים כי כן מלאוהו לטור במקומות אחרים לכתוב במקום אחד דעת פוסק א' ובמקום אחר דעת פוסק אחר או שנאמר שמה שכתב לשון בה"ת הוא מדין התלמוד מדין מגיד וחזר ומגיד ומ"ש בתשובות הוא מדין המנהג ועל מ"ש הרב מה שאין המנהג פשוט במדינה במחילה ממנו שזה מחלוקת במציאות כי גם אני נמצא במדינה זה לי שחיס עשרה שנה וכל קיים שדוכין שראיתי הם מסודרים על דרך הרמב"ם והשטרות שכתב מר שצאו לפניו שלא כדרך הרמב"ם אין מביאים ראיה מהם כי היו מסופר בלתי בקי ואין מביאים ראיה רק מהסופרים המפורסמים ומובהקים ובקיאין בטיב שטרות ומנהיגיהם :

על מה שצא בכתב מר הרבה פעמים כ"ש כאן שאין כאן שטר תמחתי כיון דחסם קנין לכתיבה עומד דין הקנין כדון השטר וראיה לזה מ"ש הטור בשם הרמב"ם בס"ס פ"ז ז"ל טען שיש אללו חוב בקנין או שטר ואבד והוא אומר פרעתי או איני חייב לך כלום ונשבע ואחר כך באו עדי הקנין או שהוציא השטר ונתקיים הרי זה משלם ע"כ הרי שנתן לקנין דין שטר ואם אמר פרעתי אינו נאמן

ועל מ"ש מר שלא הושלשו השטרות אינו יודע מה טיבו של שלישות בכאן כי חכמי ספרד לא גרירו שלישות והמנהג לכתוב ולחת שטר אחד לכת הא' ואחר לאחרת עוד כת' ואפשר שהזך לדברי הרמב"ם שכת' שנוכל בלא שבועה זה האפשר הוא מחוייב עוד כתב ומ"מ אבד חורפיה לא עיין בה שאין הגדון דומה לראיה דשאי התם שהוא ע"מנו סותר דבריו כו' פליאה דעת ממני מה טיבו על טענות נותרות להחזק כפרן והם עניני' שונים והא' ראיה שכתבם הטור בסומני' נבדלי' כי דין החזק כפרן כתב בסי' ע"ט ודין טענות נותרות כתב בסי' שלאחריו בסי' פ' גם הרמב"ם כתבם בפרקים שונים כי עיקר דין החזק כפרן כתב בפ"ו דין טוען וחזר וטוען כתב בסוף פ"ז גם בחלמוד הם במסכתות שונות כי דין החזק כפרן עיקרו בשבועות ודין טוען

תשובה זו של הר"ש בסיומן התשובות שהם לענין מעשה כנראה שהוא רוצה שלענין מעשה נסמו' עליו ועוד שרבים אש' עם הר"ש בכבר' זו ר"ל בענין שנסמו' על המנהג אע"פ שבענין הנאמנות חולקים עמו

תחלה כל דבר רבינו האי' גאון כמו שהביאו דבריו הריטב"א ורבינו ירוחם וסמכו עליהם ולא הלכו עליהם אע"פ שלדעת הרמב"ד אין זורך לזה כי אין בזמנינו מי שדלתי לחלוק על דברי גאון הרי שרבים אשר אחו' וע"כ סמכתי על דבריו ועוד דלפי' בה"ת יודה בל"ד דע"כ לא קאמר בה"ת דלא סמכין אמנהג אלא בענין נאמנות שהיא מילתא אחרת' אבל בל"ד שמה שרצונו לסמוך על המנה' הוא בעצם הענין כי הוא על סדור הקנס שיסודו כדעת הרמב"ם וכמנהג המדינה בזה יודה בעה"ת ובה נחרטה הקושיא שהקשה לומר מההיא הריטב"א דהיא דהריטב"א מיירי לענין תנאי דהוא מילת' אחרת' כדאמרינן בתשובות פ"ק האשה שנתארמלה גבי עד אומר תנאי ועד אומר אינו תנאי אבל בל"ד סמך על המנהג הוא בעצם גוף הענין יודה הריטב"א וזהו שכתב רב האי' לכל כללי דתחות עניינה ללא גרע משאר הלשונות שכתב הרב שהם בכלל ובחומר כו' וסמכין אמנהג כל זה אמרתי בהנחת שדברי הטור נותרים אלו את אלו ואפשר לומר שאינם נותרים כי מ"ש לשון בע"ה כפי הדין מדין התלמוד ויורה על זה לשונו שכתב ז"ל אע"ג דכתיב ביה וקנינא מיניה על כל דכתיב לעיל אין סומכין על הנאמנות ואין כאן מגיד וחזר ומגיד כו' כדאיתא בירושלמי כו' הרי שמה שכת' בכאן הוא מה שהוא כן כפי דין התלמוד ושאין לסמוך על מה שכתב בו וקנינא אבל מה דכתיב ויכולים העדים לומר על זה חתמו וע"ז לא חתמו וכו' ס"א כתב תשובת הר"ש מטעם המנהג וכתב כי כיון שנהגו כן סתם המקנה דעתו שיכתובו כמנהג המדינה כי היישובים שכתב מר אינם לי כי הא' שכתב שדברי בעה"ת הם כשאין מנהג פשוט ודברי הר"ש כשהמנהג פשוט במחילה ממנו כי אדרבא לשונו של בע"ה יורה יותר שמדבר כשהמנהג פשוט בעיר יותר מלשונו של הר"ש כי בעה"ת כתב שרגילים הסופרים לכתוב כן בכל השטרות והר"ש כתב בשטרות סתם והשמיט מלה בכל גם מה שכתב מר בכל המדינה אינו יודע מה טיבו של זה בכל בכתב כי לא מינוי בשום מקום שיאמר שהמנהג פשוט בקצת המדינה ולא בכלה כי אינו בטולה או ברובה שהיא בטולה לא יקרא מנהג פשוט גם היישוב השני שדברי הר"ש הם בשאין כאן עדי השטר אחרת' כי לא

ועל מ"ש שהאומדנא היא חלושה בעיני היא חזקה
 שדבר הנעשה בפני יודעים חזקה שלא ילאו בלתי מחוקן
 ושלא טעו בדבר כ"כ פשוט ויש באומדנות שהביא הרא"ש
 לראיות מן החלמוד חלושות ממנה ואע"פ כן סמכו עליה
 ויש לאומדנא זו ראויה מן החלמוד דגרסיק בפרק זה
 בורר ואי נחב בו ואמר לנא רבנא אשי תו לא
 לריך הא קמן לאחד מן הפירושים שפר"שי שם כיון
 שיעשה הדבר בפני רב אשי חזקה שלא היה טועה בדבר
 כ"כ פשוט דאין ב"ד פחות משלשה

עוד נחב שמאחר שנתקדשה אע"פ שעדיין היחה
 יכולה למאן בו עד היו בטוחים שיתקיים החיזוק לא
 היה לריך לקנס ע"כ במחילה וזהו כיוונו השמש בכברה
 כי לריך יבטחו לבס ורלו שהיה לריך כ"כ מעמדות
 והרשות ולאות ותרמות שגורו על הר' יואב שלא ילמד
 למאן מפחדים על החיזוק ואיך יבטח לבו כ"ש בלכתו
 בארצו ושארה היחומה ברשות הר"י וידע כי געשו
 הדברים על כרחו של הר"י ועוד בשופטני עסקין
 שימחול על הקנס ללא עורר ומה היה מפסיד בהרבות
 חוקים וקיומים קידושין וקנסות כ"ש כשהגושא לריך
 לכולם ועדיין לריך רחמי שמים

עוד נחב מר שחייב הק"ן והובים היה מחמת
 שהשאר מכתובה בו גם כזה במחילה כי כבר נעשית
 מחילה גדולה מהאלמנה הא' אשת הר' יואב להר' יצחק
 גוקליר וכל באי כמו כאשר המחילה היא ביד אלמנת
 פאריג"א ובראוי שהראית אותה להר' אברהם הא'
 ולמה יעלימות ממנה ללא חועלת כי חועלת הנעלם
 לא היה להר' יואב ועוד כי אפילו לא היחה מחילה
 בדבר היאך היה מחפיים הר"א כ"כ בנקל בשלום
 ובמישור בלי שום קטטה ובלי שום דין ודברים על הק"ן
 והובים בעבור הריב הישן אם לא שהיה שום חועלת
 מגיע להר"א ולא שום חועלת לבד רק חועלת גדול כי
 סך ק"ן והובים לא מעט הוא ואלו דברים מפורסמים
 ופשוטים ועוד הוכחה לזה דברי מר לסופר שלא יתן
 שטר הק"ן לזה בלתי שיחן שטר הקנס לאחר

ומ"ש הרב כי לא ידע מ"ש לו הר' יואב אח"כ
 כי כבר נחבטל הקנס בעת הקידושין במחילה איני
 טענה כלל כי לא מפי הר"י אנו חיים שיאמר הוא כי
 כבר נחבטל ואם היה שומע מר דברים אלו שהיה
 אומר אותם להר' אברהם והר' אברהם היה מודה
 הודאה גמורה אז טוב אבל כשיאמר לו הר' יואב דברים
 אלו בינו לבינה הבל המה מעשה תעושים:

וחזר וטוען הוא במסכת בתרא בפ' חזקה הבתים
 הרי שהם עניינים שוני' גם מלות הוחזק כפרן יורו ע"ז כ"ש
 עם מה שפר"י בשבועות שהכונה הוא שהוחזק שקרן
 כמה שאמר וכיון שהוחזק שקרן כמה שאמר טוב איני
 נאמן כמו שיאמר עד שיברר הדבר בעדים ואע"פ
 שאמרו כל האומר לא לויית כאומר לא פרעתי דמי
 שראיה שהוא מטעם סתירה אין ראיה כי לא יחייב
 כי כל מקום שלא ימלא סתירה שלא יקרא הוחזק כפרן
 כי שם וזאת שהוחזק כפרן עוד מלאו שדבריו סותרות
 ועם היות שאמרה שבאחור עמך נמלא הכפרות עם
 הסתירה לא יחייב מפני זה שבמקום שלא ימלאו
 שיהם לא יאמר הוחזק כפרן והלשון דומה למשל דכ
 משנה זוטרי שקיל דמטכח רבברי שקיל וראיה לזה
 עוד מ"ש בשבועות הדיינין ההוא דא"ל לחבריה הב לי
 מלה וחי דמסקנא כך אמר לו לא פרעתיך בפני פ'
 ופ' ואמרו לא היו דברים מעולם סבר ר"ש למימר
 הוחזק כפרן א"ל רבא כל מילחא דלא רמיח אדעתיה
 היינו אומרים הוחזק כפרן אע"פ שאין כאן סתירה כ"כ
 בין מ"ש חלה פרעתיך בעדים למ"ש אח"כ פרעתיך
 שלא בעדים כי בעצם הפרעון אין כאן סתירה מה בין
 זה לדון שלנו שמחלה אמר הר' יואב שלא היה קנין
 בדבר ואח"כ אמר שהיה קנין אלא שלא נסדר נסדר
 הרמב"ם אם להביא השבועות נקרא סתירה גם לדון
 שלנו נקרא סתירה

עוד נחב מר כמה רב גובריה לאפוקי ממונא
 באומדנא ור"ל אפי' באומדנא דמוכח טובא כגון ההיא
 דגמל האומר בין הגמלים לא סמכו ע"כ יראה מלשון
 זה דבאומדנא לא מפיקין ממונא ובמחילה ממנו הרא"ש
 נחב בהפך מזה בכלל פ"ו ח"ל הרבה אומדנו' מנינו
 בחלמוד שאין להם כ"כ הוכחה דמו לוו כהיה דפרק
 מי שמח מי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמח בנו
 ועמד וכחב כל נכסיו לאחרים ואח"כ בא בנו רבי שמעון
 ב"ע אומר אין מתנתו מחנה בידוע שאם היה בנו קיים
 לא היה נוחסם לאחרים וכן שטר מברחה וכן מחנת ש"מ
 בכל נכסיו אפי' בקנין אם עמד חזר וכן זבין ולא
 אלטריכו ליה וחי דפסקין בפרק אלמנה דנחובות דהדרי
 זביני וכן בפ"ק דקידושין ההוא גברא חבין לנכסיו
 אדעתא למיסק לא"י וכן גמל האומר בין הגמלים
 ונמלא גמל הרג בלדו אלמא האי דאוליב בחר אומדנא
 בדיני ממונת דינא הוא ע"כ הא קמן דאוליב בחר אומדנא
 בדיני ממונת והביא כמה ראיות לזה וגם גמל האומר
 שביא מר לראיה שלא סמכו נחב הוא לראיה שסמכו

עוד ראייה על מה שכתבתי כי הוסיף כפרן אינו חלוי בסחירת טענות דגריסין במסכת מילעא פ"ק אמרו לו לא תן לו ואמר פרעתי והעדים מעידי' אותו שלא פרע ויחר ואמר פרעתי הוסיף כפרן לאותו ממון וה"ל אמרין הסם א"ר יוחנן היה חייב לחבירו שבועה ואמר נשבעתי והעדים מעדים אותו שלא נשבע ויחר ואמר נשבעתי הוסיף כפרן לאותה שבועה ע"כ ואם הדבר חלוי בסחירה אין שם סחירת טענות כי אינו סות' בטענה שטוען שיהי' שפרע הטענה הראשונה שאמר אבל הוא כי לדעתו פרע שני פעמים וכן במה שאמר ואמר נשבעתי אינו סותר הנשבעתי הראשון אלא נשבע שני פעמים אלא ודאי אין הדבר חלוי בסחירת טענות אלא שכיון שנמלא שקן במה שאמר אינו נאמן עוד באותו ענין אע"פ שהטענה שיטעון אח"כ אינו סותרת הראשונה

עוד ראייה ממ"ש הנמקי יוסף בפ' ה' גבי איטולא דמילתא דשבתי בר אריזום כתב ז"ל דשמעין מינה דמטענה לטענה הוסיף כפרן כגון זה שכתבתי כפר ואח"כ טען שפרע ע"כ הא קמן לדמוי מדבריו שאין חלוי באמנות שיש למוסיף כפרן משום שסותר טענותיו שאם כן היאך בא להדש הנמקי לומר שיש טענה הוסיף כפרן מטענה לטענה והלא עיקר הוסיף כפרן הוא מטענה לטענה ושיהיו בטענות סותרות אלא ודאי דהוסיף כפרן לחוד טענות סותרות לחוד כי המוסיף כפרן אף כשלא יסחור טענותיו רק שיסחור לומר כעין אותה טענה שטען ראשונה כי היאך דלעיל שמתחלה טען פרעתי ואח"כ חזר לטעון חרתי ופרעתי וכן נשבעתי חזר וטען חרתי ונשבעתי אח"כ אחר שהכחישו העדים אע"פ שאין סחירה בין טענה לזו מ"מ הוסיף כפרן עוד יש לי להרחיב כמ"ש לעיל דב"ד יודה רב האי גאון והריעב"א שהביא דבריו דע"כ ל"ק אלא בגאמנות או תגאי שום דברים נפרדים מעלם הענין אבל בעלם הענין או הדברים הנכללים תחתיו וידו דשמעין אמנהגא דהכי משמע מלשון הריעב"א שכתב ואינו נכלל כחומר כל שטרי אלא דברים שאין הסופר בקי בדקדוק ודברים שהם תחת הכלל כו' וכן רב האי כתב הלשון הזה בעלמו ז"ל כיון דכתיב ביה וחרתיו שטר דגא קבלתי עלי כחומר כל שטרות דכתיבי בישראל קיים לכל כללי דתחות ענינא עב"ל והרי דברים ק"ו ומה אם לדברים שהם תחת הכלל נאמרו על המהבג כ"ש לכלל ענמו והרי הפוסקים כתבו דלע"ג דאמרו יד בעל השטר על התחתונה היינו לדבר שאינו

עוד כתב מר שר"י התרה להר"א שיבא והר' אברהם לא עשה השבון מדבריו ולא חשב שיעבור על כל האלות שיגזרו עליו ואם יסכים הוא לעבור שלא יסכימו חכמי העיר

עוד כתב שמלוח המת שעליה בנה פתקתו לא נשמע רק מפי שנים במחילה לא חשבתי שיהיה יסוד פתקתו מאמר שנים עוד באו דברים איני פונה להשיב עליהם לאפס פנאי גם כי גלתי להשיב אבל אבא להשיב על מה שהוא לענין הדין

עוד כתב כי מנין לנו שר' יואב למד למאן זה מפורסם ולמפורסמות אין לריך ראייה כי מפורסם בעיר מפי עוללים ויוק' ומי שלא שאלה לירושלים לרב כמה"ר דוד בן זמרה ומי הביא פסק מידו על זה האם היחומה הקטנה עשתה כל הדברים הללו הנה זה מפורסם בפי כל שהכל עשה הר' יואב גם הר"י בעלמו אהשוב שלא יכחישנה

עוד כתב כי אף אם למד למאן הוא גרמא בעלמא ולא דינא דגרמי והביא ע"ז חילוק ר"י שהביאו החוס' בפרק לא יספור והר"א"ש בהגחל ע"ש במחיל' ממנו מכ"ח אן אין לנו אלא דברי הרמב"ם מארי דאחרין שהוא מכחיש אותם חילוקים כי הנה הטור כתב בשם הרמב"ם בסיומן שפ"ו כי המסלק כרים וכסתות חייב המסלק ולכל אותם החילוקים המסלק פטור שכ"כ הר"א"ש שם בהגחל ע"ש ח"ל והיכא דהוא בעלמו עושה ההזק לממון חבירו ובריא הויקא הוא הנקרא דינא דגרמי כו' עד אבל המסלק כרים וכסתות אע"ג דבריא הויקא לא עשה מעשה בגוף הממון ע"כ וכן בחילוק שני כתב ח"ל ועוד יש לחלק היכא דבשעת מעשה נעשה ההויק נקרא דינא דגרמי כו' עד אבל המסלק כרים לא נשבר הכלי עד שהגיע לארץ ע"כ הרי שלשה החילוקים מסלק הכרים פטור ולדעת הרמב"ם חייב הרי הוכחה גמורה שאינו סובר כאותם חילוקים

עוד הביא הטור בסיומן ה' פרטים אחרים לדעת הרמב"ם חייבים ולדעת הר"א"ש הסובר כאותם חילוקים פטורים דהיינו דוחק מטבע חבירו עד שפול לים או שפחת אורתו שכתב הטור לדעת הר"א"ש פטור ולדעת ר"מ חייב הוכחנו שהרמב"ם אינו סובר כאותם חילוקים גם ההגהות שסביב המיימון הביאו אותם החילוקים וכתב עליהם לא מצינו למיקם להי חילוקים וגם ר"י נמנע ברובם אף שיהיה אנו אין לנו אלא דברי הר"מ שכמותו נהגנו ואם באנו להאריך אף נפי' אותם חילוקים הר' יואב חייב לפי קוצר דעתי אלא שאינו חולק להטרי

חשובה זו מספיק שלא להאריך ומ"ש ועוד שרבים אשר אחו כו' תחלת כל דבר רבינו הא"י גאון כו' כמה לא חלי ולא מרגיש שמביא ראיה ממה שהבאתי כדברי שהוא כנגדו וכמו שאזכיר עוד לקמן ומ"ש אע"פ שלדעת הראב"ד אין צורך לזה כי אין בזמנינו מי שראוי לחלוק על דברי הגאון הרי הרא"ש שהוא סומך עליו בפסקו חלוק עליו בזה

ומ"ש דאפילו בעל התרומות יודה בזה בנ"ד כו' אבל בנ"ד שמה שרזנו לסמוך על המנהג הוא בעלם הענין כו' עד וסמכין אמנהגא זה בניו על דבר שאינו שאין המנהג הפשוט לכחוב במנהג חכמי ספרד כמו שכתבתי כבר ולכחוב עוד בו

ובמ"ש כל זה שאמרתי בהנחת שדברי הטור סותרים אלו את אלו ואפשר לומר שאינם סותרים כו' עד שיכחצוהו כמנהג המדינה אני תמיה איך מעלים עינו מלשון בעל התרומות לומר שאינם ע"פי המנהג ודבריו מצוה"ר שם ע"פי מנהג שכתב שלא כחצוהו מפני צווי הלוה אלא מפני שופרא דשטרי כמו שרגילים הסופרים לכחוב כן בכל השטרות עכ"ל הרי מפורש בדבריו שהיו הסופרים רגילים לכחוב כן בכל השטרות ואין לך מנהג גדול מזה ואם נפסק לומר שמ"ש שדברי בעל התרומות הוא כפי דין התלמוד טעמו מפני מ"ש ואין בזה משום מגיד ואחר ומגיד כו' הדבר ברור שאין משם ראיה דכל מי שיאמר שאף על פי שכתוב בשטר נאמנות נאמיים לומר שלא יכתב בזיווי של לזה אלא מטעם מנהג שופרי דשטרי יקשה עליו דהו"ל חזרי' ומגידים ויטעך לחרך מהיהא דירושלמי ומ"ש שהיישובים שכתבתי אינם נראים לו כי הראשון שדברי בעל התרומות הם כשאין מנהג פשוט כו' עד והשמיט מלת בכל אפריין גמטייה דאגב ריהטא דלישייה הודה לדברי שדברי בעל התרומות הם על הקדמת שהמנהג לכחוב כן בעיר הפך ממ"ש בסמוך שדברי בעל התרומות אינם אלא על דין התלמוד ולא על המנהג ומ"מ אין מזה סתירה ליישו' הראשון שכתבתי דכמה פעמים אף נדחקים בלשון אחד כי היכי דלא תיקשי ואף על פי שבלשון התרומות כתוב כל הרי אמרו אין למדין מן הכללות

ובמ"ש מה שבא בכתב מר על המדינה איני יודע מה טיבו של זה בכל ומ"ש כו' אין דברים אלו אלא עקיני תולדות כי מה איכפת ליה אם יכתב הדבר באר היטב והמדקדק בזה שכתבתי לקמן בסמוך ימלא מן ושכל עוב במלת כל דאחא לאפוקי אם סופר אחד או שנים בקיאי' במנהג חכמי ספרד ושאר הסופרים אינם

מבטל כל השטר אבל לדבר שסותר כל השטר ומבטלו ידו על העליונה וכן בנדון אם לדברים שהם תחת הכלל שלא היה השטר מתבטל אם לא היו נכללים תחת הכלל כל שכן לכלל העלמו שהם לא נסמוך על המנהג יתבטל השטר כולו כמו דקון דיקן שאם לא נסמוך על המנהג אין כאן קנס כלל

עוד שדינא בה נרגא דאפילו לא היה מנהג בעיר לכחוב קנס השידוכין על דרך חכמי ספרד מ"מ גובין כאן הקנס כיון שקנה מידה דהתם קטין לכתיב' עומד ונהו לכחוב בכל השטרות קטין שלם מעשיו במל"ב כיון דאיכא קטין ומעשיו מודה הרמב"ם ללא שייך אסמכתא כמ"ש בהלכות מכירה פ"א ומה שנהגו חכמי ספרד הוא בקטין לבד וכ"כ הריב"ש סימן רס"ג ו"ל ואע"פ שמעשיו מסלק דין אסמכתא א' עד וכן במ"ש בסו' הפרק נשהיו חכמי ספרד רוצים להקנות באסמכתא כך היו עושים כו' הרי שאפילו בקטין לא מלא דרך להקנות באסמכתא אלא כשיחייב תחלה המקנה בחוב גמור כו' הרי שהוצרך לתיקון חכמי ספרד הוא דוקא בקטין לבד כי בקטין עם מעשיו אין כאן אסמכתא וכן יורה פשוט לשונו של הרמב"ם בפרק ה' ואעתיק בכלאן לשונו של הכ"מ שהביאו ההגהת מיימוניות בפ' ה' שהוא סמך לדברי תלמידו הרא"ש ולכל מה שכתבתי והוא היה גדול בדורו וו"ל וכתב הר"מ דכתבין בשטר וקנו מידה בנ"ד חשוב אע"פ שלא נעשה הקטין בפני החשוב שבעיר מדי דהוה אמתנה דכתבין בה כחצוהו בשוקא והתמוה בברא אע"פ שלא אמר כך דכיון שזה לכתו' שטר חוב הוי כאלו אמר בפני מאחר שחופס כך הוא ה"י אע"פ שלא היה בנ"ד חשוב ה"ל כאלו הודה שהקנה לו בנ"ד חשוב כיון שאמר לכחוב שטר אבל לא אמר לכחוב שטר לא ע"כ ובה אשים קנאי למילין והאל יעלנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות אמן ה'עיר

שמואל ו' יורה

סימן פט

תשובתי על תשובת הח"ר שמואל ו' יורה

ראיתי מה שהשיב הח"ר שמואל ו' וירגא להשיב על מה שהשבתי על פסקו וו"ל על מה שחמה כו' עד דגברא אנברא רמינן אני אומר דאין לאו למירמיה גברא אנברא אחיך אלא למיתר דכיון דאיכא מאן דמסייע ליחבב לא מפיקין ממונא מספיקא ובה תשובה על כל מ"ש עד כהנאה שהוא רוצה שלענין מעשה נסמוך עליו מלבד שיש להשיב עליו עוד בזה

שפרעו פעמיים אחד בעדים ואחד שלא בעדים ואין לך סתירה גדולה מזה ועוד דאם סהדי דמשקר שאין להם עשוי לפרוע פעמיים :

ומ"ש ואם נאמר שהיא סתירה מה בין זה לדון שלמו מעד גם לדון שלמו נקרא סתירה הדבר בחר דלא דמו אפילו כאלולא לזנא דבג"ד הטענה הראשונה היא בעלמא הטענה השנייה שמאחר שהקין לא היה עשוי כמנהג חכמי ספרד לומר אותו קין לאו כלום הוא וכמתן דליהיה דאי זאת ועוד שאפילו היו שתי טענות שחוקן אחת דהרמיוכו איחגכו כי בחטילה עשו קנס צייקס ואלה כמנהג חכמי ספרד ואחר כך כדי שיחפיים ותתקדש מי בעלן שלא זכר וזכר קנס בדבר :

ומ"ש להשיב על מה שכתבתי כמה רב גוצריה לאפוקי עמגא בלומארא הרמ"ש כתב הפך מה בכלל פ"ו כו' אין מכאן הדרה שהרמ"ש עלמו כתב בחשובה הביאה העור בכו' ע"ה גבי ראובן שנתחוק לו שטר על שמעון בג' אלפים כו' אע"פ שהיו שם אמתלאות מוכרחות אין לפסול עדים ולהוציא מעות בשטר אמתלאות אע"פ שהיו מוכיחות מאלד שהעדים היו פסולים הרי שלא כל האומדנות שוות וכבר כתבתי שאומדנא זו חלושה וקלושה ולא עוד אלא שהיא צריכה על קו ההו כמו שהוכחתי :

ומ"ש וגם גמל האוחר שהביא מר לראיה שלא כתבו כתב הוא לראייה שסמנו תמהני עליו עד שהוא ממחר להשיב עלי מדברי הרמ"ש בחשובה היה לו לעיין בדברי הרמ"ש והרמב"ם וימצא כי בדברי כן הוא ומ"ש וז"ל ועל מה שכת' שהאומדנא היה חלישה בעיני היה חזקה כו' ויש לאומדנא זו ראייה מן החלמוד כו' עד דאין צ"ד פחות משלשה מה זו ראייה מהמוציא כתב כתוב והחוס למי שאין צידו שום כתב שאפשר שהיו מחפשים לעשות קנס ולא עשו לו חזוק עדיין כמו שעשו לפני שנתפשו על הקנס ולא עשו לו שום חזוק :

ומ"ש על מה שכתבתי שמאחר שנתקדשה לא היו צריכים לקנס שהוא כיומי השמש בצברה כו' זה הוא שפת יתר כי כבר כתבתי דברים של טעם הם מאחר שיש במילון ששם ופגם זה השוב יותר מכל קנסות שבעולם ומה שעטן עוד וכי בשופטי עסקין שהיה מוחל על הקנס ללא לורך ומה היה מפסיד כו' אינה עונה שאפשר שגדי שיחפיי' לקדשה בנו ולא יחוש לדברי החכם האפטרופוס וביערהו שהיו מחזיקים צידו שלא יקדשהו נחרזה לבעל הקנס ויש ידים מוכיחות לזה שלא לקח צידו הרי' אברהם שטר הקנסו' והוא שבה פה אחרי הקדושין כמשלש דרשים ואלה אומדנא דמוכה טפי מכל

בקיאוס ומ"ש גם היישוב השני מדברי הרמ"ש הם כשאין כאן עידי השטר לחמהא כו' אין כאן תמיכה אלא דברים פשוטים שאע"פ שהלזה לא ענן השאל וסחפק לו אי עננן ליה הכי ומ"ש על מה שכתבתי שאין המנהג פשוט במדינה שזה לו שחוס עשרה שנים במדינה וראה שכל קנס שדוכ' הם מסודרי' על דרך הרמב"ם כו' אי אומר שאי זה לי ארבעה ועשרים שנה במדינה זו וידעתי שהכופר הראשון לא היה בקי בזה כלל ואפי' אם הייתי מלמדו לא היה יודע לעשותו והסופרים הנמלאים היום הם' אין ספק שהוא בקי בזה שאני למדתי ואפשר שימצא שני לו ולא ימצא להם חבר והסופרי' שאינם בקיאוס פוהבים שטרות כמו הבקיאוס והחריני להעיד כי הרבה שטרות באו לפני בקנס סהם שלא כדעת חכמי ספרד ומ"ש ועל מה שבה ככתב עד הרבה פעמים כ"ש שאין כאן שטר חמהתי כיון דהתם קיין לכתיבה עומד דין הקיין כדון השטר כו' אין כאן מקום לתמיכה שהדבר מבורר שהנונה שאלו היה כאן שטר היה מבורר כי אם היה הקנס כדעת חכמי ספרד אם לאו ומכיון שאין כאן שטר מי יעל' בדעתו לומר מסתמא נעשה הקנס כמנהג חכמי ספרד כדי לאפוקי ממונא :

ומ"ש ועל זה שאמר שלא הושלשו שטרות איני יודע מה עיבד של שטר שלימות ככהן כו' והמנהג לכתוב ולהת שטר א' לכת אחת כו' אומר איני בדרך זה איכא למיהש דמחוי כחוכה ואיטולולא שכל אחד מוציא על חבירו שטר על מנה ואם יקיים תנאו מחול לו ומחוי כאסתמחא מה שאין כן כמשלטים השטרות ואם אינה מהם מהרצ אין השליש מוציא מידו אלא שטר אחד וכבר ראיתי מי שנהג כן ומ"ש וז"ל עוד כתב ומ"ש אגב הורפיה לא עיין בה כו' ואע"פ שאמרו האומר לא לויחי כו' אין ראייה כי לא יתחייב כי כל מקום שלא ימצא סתירה שלא יקרא החזק כפרן כו' עד רברבי שקיל כל אלו הדברים הם דברי רזון בלי טעם ובלי ראייה ומ"ש אה"כ וראיה לזה עוד לא שייך לומר עוד ומ"ש אה"כ להביא ראייה מההיא דפרעתוך בפני פ' ופי' כו' לכשהמצא לומר דזה היא ראייה הו' מיהא הראייה דמייתי מקמי הכי לא הייתה ראייה ויפה השבתי עליו כ"ש שגם זו אינה ראייה ל"ד דהתם מעיקרא אמר שפרעו בעדים וכשהכישוהו העדים אמר שפרעו שלא בעדים ואי הוה מילתא דרמיא עליה דאיניש הו' החזק כפרן מפני שמצא שלדבריו הראשונים פרעו פעם אחת ולדבריו האחרונים כשנזקף אותם עם הראשונים נמצא

זה בנה וכחב והארץ בדברים והעדים מכחישים אוחס שיהם כאלה אומרים שאינם זוכרים שהיה נח"ש בדבר ואין החי יכול להכחיש את החי ופלל אחי על החכם הזה בדברים אלה הפלל ופלל בהיותי יודע שהוא בקי במה שכתב הרא"ש על מחוך שזה בורר לו א' כו' :

ומ"ש ח"ל עוד כתב מר שהר' יואב התרה לרה"א שיבא ח"מ והר' אברהם לא עשה חשבון מדבריו כי דברי חימה הם כי למה לא היה לו לעשות חשבון מדבריו בלחמו לו שלשנו לא תמתין אחר שיעבור הזמן ומה גם בהיות לה טענה מספקת שחשש שאל חגדיל יעגן אותה עד שישלחנה לו ויפרידנה מאמה ואם לא חש להחראתו ע"ז נאמר בו לדבר כו' :

ומזה נ"כ תשובה למ"ש ולא חשב שיעבור על כל האלות שגורו עליו ואם יסכים הוא לעבור שלא יסכימו המי העיר שמאחר שראו שלא חש להחראתו והעביר הזמן בהיות לאל ידו כמו שהעיד החכם כה"ר משה ברוך כי הוא המציא אומנות כדי שיבא ולא רצה הדברי' מוכיחים שלבבו לתרע לעגן היחומה עד שישלחוה לו ויפרידוה מאמה כאשר קן גור אומר החכם ה"א כי מחשבנו נכרת מחוך מעשיו ואם ק בטלו האלות שגורו עליו כי אדעתא דהכי לא גזר :

ומ"ש שפגמח המח שעליה בנה פתקוה לא נשמע רק מפי נשים במחילה לא חשבתי שיהא יסוד פתקוה מאחר נשים עכ"ל מה לנו למה שהוא חושב בלי השגחה א"ך ייזיר שיעשה שום אדם לומר שחיה הפתקא בנוייה על דברי הטו"א והרי הטו"א לפנינו ולא סקר בה דבר מחיחון זה ואפי' ברמו ועוד שאם היה כתוב בלואה החיחון ה"א לא היה א"ך לפתקא :

ומ"ש עוד באו דברים איני כונה להשיב עליהם לאפס פנאי גם כי נלחתי מלהשיב עכ"ל כ"ע ידעי כי לא יעגרונו הגשם מלבקש עת פנאי לכחוב בדרך ארוכה ולא ילאה מלהשיב ולהארץ אפי' בדברים שאינם נוהגים לעגן הדין :

ומ"ש ח"ל כתב כי מאין לנו שהר' יואב לימד למאן זה מפורסם ולמפורסמותו ח"ל ראה כי מפורסם בכל העיר מפי עוללים ויונקים דבר חימה הוא שימלא מי שיעלה על דעתו להזיז ממון עפ"י השמע בעיר ומ"ש גמי מי שלח שללה לירשלים כו' האם היחומה הקטנה כו' מה הם אלו החמיכות וקול סאון סואן ברעש ודברי חכמים ביחח נשמעים וכי לא היה אפשר שאם היחומה בקשה מאיזה אדם שישאל אותה שללה והדברים מוכיחים שהר' יואב אין לו היכירא עמו שישאל ממנו

האומדות שהביא הרא"ש שאין לך טעם בעולם שלא יקח שטר הקנס בידו ומה גם בלכתו למקום רחוק וכל שק בהיות נעשה החיחון על כרחו של הר' יואב שהיה לו לחפוס שטר הקנס בידו אלא ודאי הדבר ברור שמפני שייחמה להתקדש מחל לו שלא יהיה ביניהם קנס וכל שק בהיות אומדתו זו לאוקומי ממונה דסמכין עלה שפיר כ"ש שהעידים מעידים ק בפי' כי לא נחפיים הר' יואב להיחח שחחקדש אלא ע"מ שלא ישאר עליו שום זכר קנס :

ומ"ש עוד כתב מר שחיוב הק"ן זהובים היה מחמה ששאר מכתובה כו' גם זה במחילה כי כבר נעשית מחילה גדולה מהאלמנה הזוכרת אשה הר"י כו' כמדומה דלא שיימוה קמיה שהאלמנה היחה טוענת שהיחה מחילה בטענה :

ומ"ש עוד שאפילו לא היחה מחילה בדבר היאך היה מחפיים הר' אברהם כ"כ בנקל כו' מי הגיד לו שהיה בנקל ובשלום ובמישור כי לא היה אלא אחר כמה קטנות ומיבנות שלא היו רוצים לחת היחומה לבנו החכם האפטרופוס וסייעו ואם היחומה והר' יואב וכדי שיחפיים לחיחה לבנו נחפשו עמו ואין לך חועלת גדל מה וכן הן הדברים המפורסמים ופשוטים לרואה השמש ומ"ש ועוד הוכחה לזה דברי מר לסופר כו' עד אבל כשיאמר הר' יואב דברים אלו ביו לבנו הבל המה מעשה חעושי' דבר חימה הוא שמחיר רסן לשונו ומהביל הדברים הברורים דלמה לא יהא נאמן הר' יואב לומ' שלא היה חיחוק בקנס עדיין ושמחל לו שלא ישאר שום זכר קנס כשחחקדשה בטענה שכתבתי לעיל :

וקשה מה מ"ש שאמר לו הר' יואב אוחס דברים ביו לבנו והרי בטענות הר' יואב כחוב בלשון הזה כשנחפשוהו אחר כמה ימים לעשות קדושן חרתי מהקנס ואמרתו לעדים הראשונים בפניו הו' עלי עדים גלמנים כי איני מקבל עלי שום קנס כלל ועיקר ואם איני משקר יבואו עדים ויעידו עכ"ל מי שמע סאת מי ראה אלה שדקן יעלים עיניו מדברי הבעל דין הטוען שיש לו עדים שאמר לו אוחס הדברים והוא אומר שלא ח"ל אוחס אלא ביו לבנו והעדים באו והעידו בפני כדברי הר' יואב שבפניהם אמר לכה' יואב מאחר שאחפיי' שחחקדש לא ישאר שום קנס בינינו באמת ובהלתי משמוע :

גם על מ"ש בעגן אם היה נח"ש בעגן כתב שעד אחד מסייעו לכה' יואב שגראה מדבריו שהעד האחד מכחיש לכה' יואב ואומ' שהיה נח"ש בדבר ועל יסוד

עד שחס לא נסמך על המנהג אין כאן קנס כלל כ"ל בני על הקדמתו שהוא מנהג פשוט במדינה לכתוב בקנסות כחכמי ספרד וכבר הוכחתי שאין הדבר קי' ומ"ש עוד ח"ל שדינה בה נרגא כו' עד וכן יורה פשוט לשונו של הרמב"ם בפ' המ' יש לחמוה ע"ו שאם נדבריו כן הוא למה העריחו עלמם חכמי ספרד לנהוג לכתוב כן והרמב"ם נחבזו כמי שאומר חידוש גדול וכחז שלע דרך זה היו עושים בכל התנאים ולמה הולחנו לך הרי היו יכולים לתקן הדבר קל שאמר מעשיו בשעת הקנין אבל כונת הרמב"ם דלא מהי מעשיו בקנין לבטל דין אסמכתא אלא כשייחד לו בית או מטלטל ידוע אבל אם אמר לחת לו בית או מטלטל סתם או שאמר לחת לו מעות לאו כלום הוא דליתו נקנה בקנין אלא דבר מסויים ואינו מטבע וכן כשכתב הרמב"ם דכל האומר מעשיו קנה כתב אם בלתי מכלן ועד יום פ' קנה בית זה ללמדנו דדבר מסויים ואינו מטבע צעיק ולפי שהיה לריך ליחד הקרקע או המטלטל שיתן לו והרבה פעמים אין מוזמן להם דבר שייחודו ועוד שדרך רוב העולם לקום עלמם במטבע ולא היה מועיל הנין אפילו במעשיו לך הולחנו חכמי ספרד הדרך ההוא ודבר זה נחמד ואמתי כדברי הרמב"ם לכל מבין ומעשה מאחר דב"ל היה הקנס במעשה אשחקיל מההוא נרגא עושפיה ואיחבר מקופיה ומנ' שגם מ"ש ולאחיק לך לשונו של מהר"ם נר"ו והודיענו שהיה גדול בדורו והביא דבריו להוכיח דכיון שהגו לכתוב בכל השטרות קנין ומעשיו אין כאן אסמכתא נחבאר שאינו כן אלא אפי' אם היה מוציא שטר כתוב בו קנין במעשיו אין כאן אסמכתא נחבאר שאינו כן אלא אפי' אם היה מוציא שטר כתוב בו קנין מעשיו היו אסמכתא מפני שהקנס היא במעוה הנה יאחזי ממחלתי להאריך ואע"פי שאין דרכי בכך הוכרחתי כדי להשיב על דברי החכם המ' שלהוציאו חלק אי אפשר ובה אשים קנני למלן ואם יוסיף לכתוב לא יקום ממני שאינה לו שא"כ אין לדבר סוף וכבר תבארנו ונחלבו הדברים :

הכלל העולה שם יואב פטור מהקנס מכמה טעמים הא' מפני שאין הר' אברהם מוציא שטר קנס על השדוכין ואע"פי שיש עדים של קנין על הקנס מאחר שהם אינם זוכרים אם נעשה כמנהג חכמי ספרד והר"י טוען שלא נעשה כמנהג חכמי ספרד גאמן הוא כמו שהוכחתי ואע"פ שהר"א טען שהיה גמ"ש בדבר מאחר שהעדים אינם זוכרים אם היה והר"י טוען שלא היה נה"ש הוא גאמן שני מפני מה שהעידו העדים שלא

ואפי' אם היה מחברר שם יואב שלא לשאול השאלה אין זה לימוד למאן כי אחר שמיאנה הוא ששלחו לשאול: ומ"ש ח"ל עוד כתב כי אף אם לימד למאן הוא גרמא בעלמא כו' אזו אין לנו אלא דברי הרמב"ם מאריה דאחרין שהוא מכחיש אותם חילוקים כו' עד אזו אין לנו אלא הרמב"ם שכמוהו נהגו הן לו יהי נדבריו שהרמב"ם חולק על החילוקים שחיל' ר"י מאחר שהסו' והר"א"ש ומרדכי והרמב"ן והרשב"א סוברים בחילוקים שכתבתי וגם מה"ד דבחרת עובא הוא וגם הר"ם שהוא משבח אותו שהיה גדול בדורו ודאי דכוותיה נקטין ואף אם הרמב"ם מאריה דאחרין במקום אפוקי ממונא ובמקום כל הני רבווחא אין בנו כח אפילו אם היה מחברר שהוא למדה כ"ש בידון דידן שאין אזו יודעים אם הוא היה המלמד ודברבא ידיס מוכיחות שלא למדה הוא כי אם אמה כמה שאכתוב בסמוך ועוד שלדברי הרמב"ם נמי פטור שהרי הרמב"ם סובר הכל שלא נחכוון להויק לא דייטיק ליה דינא דגרמי והגא דעת הרי"ף וב"ד אף אם הר' יואב למדה למאן לא נחכוון להויק לה"ר אברהם אלא להועיל ליחמוה שלא יענגנה עד שישלחוה לו אל ארזו יתפרד מאמה וקרוביה זאת ועוד כי מה עורך היה שר' יואב ילמדיה למאן הלא כל הנשים יודעות שיחמוה קטנה יכולה למאן ואמה למדה למאן :

וב"ש עוד ראיה על מה שכתבתי כי הוחזק כפרן אינו תלוי בהחירת הטענות דגרסיק בפ"ק דמזיעה ואמר פרעתי כו' עד ואע"פ שהטענה שיטעון אח"כ אינה סותרת הראשונה כבר הבשתי ע"ו והוכחתי שגם בזה יש סתירה בדבריו ואפילו לדעתו שאינו מחשיב זה להחירי' מ"מ הרחיה שהביא תהלה אינה ראויה כיון שיש שם סתירה ואינו יטול ממצי דאמינא עליה אגב חורפיה לא עיין בה :

וב"ש ח"ל עוד ראיה ממה שכתב נמקי יוסף כו' עד מ"מ הוחזק כפרן כל זה ע"פ הקדמתו דבב"ב איכא סתירה וכבר הוכחתי שאין הדבר כן כ"ש שכל מה שהאריך וסור והאריך בזה הוא דבר מיותר בלי עורך כי חסך להרבות דברים בלא עורך רק הלאות אנשים שאין דברים אלו מעלים ולא מורידים לעיני הדין כלל שכל דבריו בנזי"ם על הקדמת טענת לא היה קנין בדבר וטענת לא נעשה הקנס כחכמי ספרד הם שתי טענות וכבר הוכחתי שאינה אלא טענה א' כי זה פירוש לזה ואפי' אם תאמר שהם שמים שמיאן אמת דחרייהו איננהו כמו שכתבתי לשיל' :

ומ"ש עוד יש לי להרחיב במה שכתבתי לעיל כו'

ראציו"ה דמשומד יורש את אביו ואע"פ שכתב המרדכי בשם מר רב זקן גאון דמשומד אינו יורש את אביו דכח דפריך הכא לר"י דילמא ישראל משומד שאני הכי פירושו דילמא ישראל משומד מוריש לבניו וכן פירש רבינו הגאון עכ"ל לא שבקינן מה שהסמינו בו הרמב"ם והרא"ש ו"ל שעל הוראתהם הוכיח כל ישראל :

מנהגו ראש"פ שהדין הוא כך שמשומד יורש את אביו מן הסודר כ"כ הרמב"ם שאם רצו ב"ד לאבד ממנו ולקדשו שלא יירש כדי שלא לחזק ידי הרשעים הרש' בדם וכיוצא בזה כתב הרא"ש בפסקיו ו"ל אם אפשר טוב לחיות ביד ב"ד ולהיבזק ליה לאויל ואכיל בגיזחיה קדאמרינן גבי קנס בכתובות ואם ישוב יתנו לו ירושתו עכ"ל וכיוצא בזה כתב המרדכי בשם ראב"ה וכו"כ עוד הרא"ש בתשובה הביאה הטור ח"ל והר"י יודה כתב בפרו הדגים תשובה אחת לרבינו משולם ששומד אינו יורש את אביו והביא ראיה מן הפסוק וא"ל דקרא אכמכת' בעלת' הוא דלע"פ שחטא ישראל הוא ובנו הוא לכל דבר אבל קנס הוא שקנסו אמו' והסמכות הקרא עכ"ל ותשוב' זו לרבי' משול' כתבה הרשב"א בתשו' בשם רבי' האי' ואע"פ שיש לדון על טענת הרא"ש שטען שתשובה זו וגם בפסקיו דלע"פ שחטא ישראל הוא ובנו הוא לכל דבר דאיכא למימר ללאו כללא הוא לכל מיני דהתם לענין קידושין ולענין שבנו המשומד פטור מן היבוס אבל לענין ירושה אין לנו ויותר היה נראה שרבי' משולם ורבינו האי' מדאורייתא אמרו שאינו יורש מההנה קרא דמייתי ומההנה דפ"ק דקידושין ליכא ראיה כח"ש לעיל אין משיבין את הארי :

יב"ב לדברי הכל לענין מעשה אין משומד יורש את אביו הלל דאיכא מאן דאמר מדינא ולאגל מאן דאמר מקנסא ואע"פ שבתרומת הדשן כתב לחלק בין היכא דלית בה גז הרהור תשובה ומיבך אביב במינות להיכא שיש בטחון ספק שמה יחזור בתשובה כ"ד הא חזינן דלית ביה גז הרהור תשובה ומיבך אביב במינות היולך דבר פשוט הוא דהין לך ראו' לקנס יותר מזה כ"ו הוא אפינו לא היחה כאלן זואתא האב וכ"ש שגז האב ופירש שאם לא יקיים אותם תנאים שהתנה לא יעול דבר ויזנו בחלקו שאר יורשיו וכיון שהתעב הוא לא רצה למוט והפך בריח ותק וכו בחלקו שאר יורשים וכיון שהיורש האחד בגינת ינתן ליהודי חלקו וחלק השני מחלק החועב הוא עם חלק שהניח לו אביו כדי שיאכל היהודי הפי'ו ויגה ביד ב"ד עד שיבא ליהודות וינתן לו או עד שימות ויירשנו אחיו היהודי ומאחר שכשמת

נחפיים הר"י שתקבל קדושך אלא א"כ לא יהיה עליו שום גז קנס שלישי מפני מה שהתירו בו בפני ב"ד ועדים שיבא לזמן קבוע שאם לא יבא אז שהוא יודע שאשמו לא תחזרה להמתין ומה לו לעשות עוד וכן הוא פטור מן הפיורים שפירור הרא"ש מפני שלא נחבר' לנו שהר"י היה הוא המלמד למאן ואדרבא ידים מוכיחות שלא היחה לריכה ללימודו שכל הגשים יודעות דין זה ולמה למדחה ואפי' אם היה מתברר לנו שהוא היה המלמד למאן היה פטור משום דאינו אלא גורם וגרמא בזיקין פטור ועוד שלא נתכוון להזיק להר' אברהם אלא להועיל ליחומה ולמה כמו שכתבתי לשיל ולדברי הכל פטור ועוד שמאחר שמתשכחו נכרת מחוק מעשיו שהיה רוצה לענגה עד שישלחו לו ויפרידה מלמה ומתקרביה יפה עשה שהגילה ואין כאן שום שום גרמא בזיקין דאינו דאפסיד אנפסיה והמלמד' למאן מתקנים גמורים יקרא להם ועליהם חבא ברכת טוב ולהיות דברים אלו דברים ברורים פשוטים בעיני החמתי שמי פה על הדין ועל האמת

י"ק ד"י

סימן צ

שאלה משומד שהיה לו ג' בנים והאחד מהם בא לארץ ישראל לחסות תחת כנפי השכינה וחילק משומד זה נכסיו ולווה שמי שילך לארץ ישמעאל ויחסה תחת כנפי השכינה יורש והאחד מן השני' השארים בגינת בא לארץ ישמעאל והפגירו בו שיחסה תחת כנפי השכינה ולא רצה מה משפט נכסי המת ומה יעשה בהם :

חשובה גרסינן בפ"ק דקידושין אמר רבי הייא בר אבין א"ר יוחנן גוי יורש את אביו דבר חורה דכתיב כי ירושה לעשו נחתי את הר שער ודילמא ישראל משומד שאני אלא מהכא כי לבני לוט נחתי את ער ירושה ומדאמרינן ודילמא ישראל משומד שאני משמע דישראל משומד יורש את אביו והיה נראה לומר נכאורה דאין כאן הכרע דכיון דבלשון דילמא אחרת היולך נלמוד מכאן לפסוק כן אבל מנינו להרמב"ם שפסק בפ"ו מה' הלוח שמשומד יורש את אביו וכן פסק הרא"ש בפסקיו ו"ל דמשמע ליה דהא דאמר בלשון ודילמא לאו משום דמספקא ליה דישראל משומד אי יורש את אביו או לא דמיפסע פשיטא ליה דירש את אביו והאי דאמר בלשון דילמא אגוי יורש את אביו קמי' כגומר מהאי קרא ליכא לאוכתא דגוי יורש את אביו דילמא גוי אינו יורש את אביו והאי קרא לא מיירי אלא בישראל משומד וכדקי"ל דמשומד יורש את אביו וכן כתב המרדכי בשם

אמנם עתה שהיא לויחה וחלקה בזוואחה אין לה זכות כי אם במה שזווחה וחלקה וכיון שהיא לא רצחה לחלק רק אותם הנכסים אין ליורשיה שום זכות עוד עפ"י חגלי זה והטעם שהתנאי הוא שחולק הוא להניח למי שתרצה וכיון שלא הניחה אלא דבר מועט איבדה זכותה בכל היותר וכן מוכח מלשון התנאי שאמר אז חוכל מרת מלכה הכלה הו' להניח כו' חוכל אם תרצה אבל אם לא רצחה אין עליו חיוב וכן מוכח עוד מלשון שני שאמר כי מעתה ומעכשיו נתן למרת מלכה אשחו המאחים דוקאדוש ומלבושיה ותכשיטיה שחולק לעשות מהם מה שתרצה בעת פטירתה הרי שלא רצחה לעשות יותר ולפי אין עליו חיוב כלל ופקע זכותה אם לא אם הייתה נפטרת בלי דיבור והכי מוכח עוד מתנאי האחר שאמ' ואם ח"ו חפער בלי דיבור ימרה שאין חיוב כל המאחי' דוקאדוש על הסתם עליו אלא דוקא אם חפער בלי דיבור אבל אם דיברה הכל בדברים בין רב בין מעט ויסיק על כל זה העידו בפני ב"ד ה' אליעזר טולידאנו וה' יאודה אורטא"ש שהם דברו לה בעת זואח' ואמרו לה והרי בעליך בבית השביה ואת עובדי אוחו בלא כלום לפי שהיא חלקה כל המלא חחת ידה ולו זוחה שמכה המסור לה בכחובתה היא נותנת לבעלה במחנה הבק' אם שהיה בערפול ויודע שהבק' הם בעלמו היה יותר ממאחים דוקאדוש אם קן מלא שכב' חלקה יותר מהתנאי אלא שרצח' לחיובו ביהמה לבעל' מפני שהיה שבו והיה סיפק בידה לעשות שכן כתוב בתנאי שחולק לעשות מהם מה שתרצה והרי רצחה ונתנה לבעלה ולא גרע בעלה מאיש אחר :

ולדעת זה פשוט בעיני פסקתי הדין כך וגרתי שאין זכות ליורשי מלכה על ה' שמואל בתנאי הכחובה הו' ויחזרו הגאמנים האכרי' הכחובה והזואחה בידו ה' שמואל להיות בידו לראייה שקיים תנאי הכחובה ומה גם שהכוונה בהכחובה עלמה ביד היורשי' וזה שביד הגאמני' עופס הכתב הכחובה ושמה היום אז למחר יתבעוהו היורשי' במקום אחר לר'ך שחיה הכחובה בידו והזואחה כתובה והחומה והם יקחו להם מעשה ב"ד זה ועופס הזואחה הם ירצו ולהיות זה אמת התמתי שני פה גאס העציר מה קורדוויור :

לית דין לר'ך בשש והאי דינא נחית לעומקא דדינא וכל כי האי מילי מעלייתא לימרו משמיה ויקיים זו מקרא שכתוב בני אם חסם לבך ישמה לבי גם אי גאס העציר יוסף קאיי

האב היו הנכסים ביד שליח חה יהודי עם אחיו החועב סבבו להזוא הנכסים מיד השליח להניח בית אמם אם עתה רוצה היהודי שזואו הנכסים מידה ויטול הוא חלקו והשאר יהא מזה: ביד ב"ד הרשות בידו דהוא חסקה והוא אחתה כ"ש אם טועו שאינם בטוחי' בידה לבבו שהוא טוען שהדין עמו ואם האשה המכרת נתנה מהנכסי' הו' לחועב הזה אין ספק כי היא פושעת בידים כיון שלא קיים מה שהתנה אביו וחייבת לשלם מנכסיה כ"ז נר' לי פשוט גאס העציר יוסף קאיי

סימן צא

בפני עמדו לדין היקרים ונכבדים ה' אליעזר טולידאנו וה' יוסף פ' ירינדרו וה' שמואל אלפא"רין על ענין זואח מלכה אשה ה' שמואל אלפא"רין שחלקה נכסיה בעת פטירתה ומנחה לאפוטרופוסים וגאמני' על ענין זואחה לה' אליעזר וה' פ' ירינדרו ה"ל וחבע ה"ש אלפא"רין לגאמנים הו' כי אחר שהם נפרעו מהזואחה והם נמסרים מכל מה שהיא לויחה שיחזרו לידו הכחובה לקורעה כדי שלא יהיה עליו חוב הכחובה והם טענו כי מרת מלכה היה לה כח בכחובתה לחלק תכשיטיה ומלבושי' ומאחי' דוקאדוש והיא לא חלקה בזואחה השיעור ההוא שלא היו הריס למסור בידו הכחובה כדי שיהיה שער הזכות ליורשיה להבוע השלום המאחים דוקאדוש והביאו לפני שער הכחוב' ח"ל התנאי אוח באות מלה במלה שנית אם ח"ו חפער מרת מלכה הו' הן הע"כו בלי זרע ש"ק שיחיה שלושי' יוס אז חוכל מרת מלכה הכלה הו' להניח מאחים דוקאדוש וזב כזהב מנדונייתא למי שתרצה יחד עם מלבושיה ותכשיטי' הנמלאים אלה ולא יוכל ה' שמואל אישה למחות בידה כי מעתה ומעכשיו נתן למרת מלכה אשחו המאחים דוקאדוש ומלבושיה ותכשיטיה שחולק לעשות מהם מה שתרצה בעת פטירתה ואם ח"ו חפער מרת מלכה הו' בלא דיבור כי לא תזוב בעת פטירתה מעתה ומעכשיו היא מניחה המאחים דוקאדוש ה"ל ומלבושיה ותכשיטיה לה' אשר בירו"ו ולה' יוסף בירו"ו והיה ממרת מלכה הו' שהם יחלקם כעוב בעיניה' בעד נפש מלכה אחוסם וכל השאר מנדונייתא יורש ה' שמואל אישה הו' כד"ת שהבעל יורש את אשחו אבל אם חפער מרת מלכה עם זש"ק כו' עכ"ל התנאי :

ויבראורו קן איז אומר שכן אמת אם הייתה מרת מלכה נפטרת בלי דיבור ולפי שהיה ליורשיה זכות בכל המאחים דוקאדוש וגם תכשיטיה ומלבושיה כח' בתנאי

סימן צב

שאלה ראובן שהיה ש"מ ולו שני אחים גדולים שמעון ולוי וזוה ואמר שהוא מניח מנכסיו חמשה שולטא"יש שיחלקו אותם בין שני אחיו וכן לכל יורש שיבא מסוף העולם יקח חלק ירשמו מהחמשה שולטא"יש המ' ובחמשה שולטא"יש המ' יהיו מסולקי' סילוק גמור מנכסיו עוד זוה שיחנו לאחיו שמעון ולוי לכל א' מאה זהובים וזה יהיה להם במתנה גמורה ושלמה מחנת ש"מ מהיו' ולאחר מיתה עוד זוה שיחנו לאחיו רבקה ק' שולטא"יש עוד זוה שאם ירצו ארבע נשיו לגבות כחובתן תקח כל אחת כחובתה ואם לא ירצו כעת לגבות כחובתן יהיו כל הנשאר מהנכסים יחד עם נכסי הכחובות בידי יאודה ובידי דינה אשת ראובן הראשונה ושיהם יגבו יחד כל הנכסים וישמו אותם בארז' בשני מפחרות המ' ביד יאודה המ' והא' ביד אשתו הראשונה המ' ויהיה הארז' בחוף ביחו של ר' ויחפרנכו מהפירות ולא יעשה דבר האחד בלתי האחר וכל מה שיעשו שיהם בעיני המשא ומתן יהיה עשוי ואחר מיחתן נכסי כחובתן יהיו ליורשיהן וכל הנשאר מנכסיו יהיה מעכשו ליורשיו עוד זוה שאם א' משויו תרצה ליגא' ולסלק עגמה תקח כחובתה ויהיו כל נכסיו בידי יאודה ובידי דינה הנ"ל וכל הדרך הנ"ל עד שתחלקנה כל נשיו ארבעתן עכ"ל אחר זה חבטו היורשים שרוצים לסלק אח דינה הנ"ל ממינוייה שהם גדולים ואינם לריבים אפטרופוסים שהם יורשים כל נכסי אחיהם שאין לו יורש זולתם והם רוצים לזכות בכל נכסי אחיהם והם יחיו להם מונוחיהן או כחובתן כפי טוהת אחיהם ולא יהיה עליהם קצין שטר ומושל ודינה אינה רוצה להסתלק ממינוייה יורגו רבינו הר"ן עם מי :

תשובה חק בפרק יש נחלקין האומר איש פלוני בני בכור לא יעול פי שנים איש פלוני בני לא יירש עם אחיו לא אחר כלום שהתנה על מה שכתוב בחורה האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בחי חרשני במקום שיש בן לא אחר כלום שהתנה על מה שכתוב בחורה רבי יוחנן בן ברוקא אומר אם אחר על מי שראוי ליוורשו דבריו קיימים ועל מי שאין ראוי ליוורשו אין דבריו קיימים ופירש רשב"ם האומר איש פלוני שהוא בכור לא יעול פי שנים אי גמי איש פלוני פשוט לא יירש עם אחיו לא אחר כלום שהרי מתנה לעקור דבר מן החורה ובעל כרחו של זה יירש עם האחים ואינו יכול לסלקו מירושה זו אלא ע"י שיתן בלשון מתנה כל נכסיו

לשאר בניו או שיאמר שאר בני יירשו כל נכסי ואליבא דרבי יוחנן בן ברוקא ובגמרא רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא אומר לא נחלק אבא וחכמים על אחר במקום בח ובה במקום בן שלא אחר כלום על מה נחלקו על בן בין הבנים ובה בין הבנות ואיפסיק' בגמרא הלכתא כר"י בן ברוקא וכחז הר"ן הלכתא כר"י בן ברוקא פי' ואליבא דרבי ישמעאל ברביה דר"ן דלישני יניחו בגמרא כדאיתא לעיל בסמוך מהחברא נקטינן כרבי ישמעאל ברביה דהוה קים ליה במילי דאבוב עכ"ל וכן דעה כל הפוסקי' וכחז נמקי' יוסף אמתני' האומר איש פלוני בני בכור לא יעול פי שנים אע"פ דכי קאמר לא יעול זה או לא יירש זה ממילא היה השאר לאחיו והיה דין שיהיה דבריו קיימים מ"מ כיון שאמר בלשון לא יירש או לא יעול משמע דמתנה ע"מ שכתוב בחורה כי החורה אמרה שיתן לבכור פי שנים ושינחיל את בניו ומיהו אם סיים דבריו ואמר אלא שאר בני יירשו כל הנכסים דבריו קיימים לר"י בן ברוקא דאמר דאפילו בלשון ירושה מהני אלא שהבכור אינו מסולק מחלק בכורתו עכ"ל :

ובגמרא אהא דתקן האומר איש פלוני בני בכור לא יעול פי שנים איש פלוני בני לא יירש עם אחיו לא אחר כלום שהתנה על מה שכתוב בחורה לימא מתני' דלא כרבי יהודה דאי רבי יהודה הו' אחר בדבר של ממון חנאו קיים דחניא האומר לאשה הרי הו' מקודשת לי ע"מ שאין לך עלי שאר כמות ועונה הרי זו מקודשת וחנאו בעל דבריו ר"מ רבי יהודה אומר בדבר של ממון חנאו קיים אפי' חנאו ר"י החס ידע' ומחל' הכא לא מחיל ופירש רשב"ם החס קא מחלה שע"מ קן קבלה קדושין ובההיא הנאה דמקדש לה מחלה ליה וכיון דקבלה קדושין מניה נחרי'ת אבל הכא מי מחיל מה הנאה יש לו לבן למחול ואע"פ ששחק הבן אין זה מחילה דאינו רוצה להכעיס את אביו ולא גרסינן מי ידע דמחיל עכ"ל ושינוי עוד שם במשנה המחלק נכסיו לבניו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד דבריו קיימים אם אחר משום ירושה לא אחר כלום כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה דבריו קיימים ופירש רשב"ם המחלק נכסיו על פיו בצואת ש"מ אינה לריב' קצין אלא שטר ולא משיכה אלא בדיבור על פיו בעלמא ריבה לאחד נתן לו במתנה כפלים או שהשוה להם את הבכור בלשון מתנה דבריו קיימים שיש כח בצדס שיתן ממונו במתנה לכל' מי שירצה ואין כאן מתנה על מה שכתוב בחורה שהרי לא נשאר לו אחר מיחחו כלום להוריש לבניו

ממילא נפלו כל נכסיו לביניהם חכו בהם וירשום כבתחלה קודם הסילוק ועוד שמספר לואחו נלמוד שכתב וכל השאר מנכסיו יהיה מעשיו לירשיו הרי שזיכה את יורשיו בנכסיו מעשיו ומה שמינה את דינה היה פטומי מילי אי מדינה אי מכוונה בעלה עלמנו ומה שזוה שיתר נכסיו שיטארו אחר המתנו' שזוה ליתן יהיו צביוו אחת יד אשחו הראשונה וחתח יד האפטרופוס שמינה עד שימוחו כל נשיו ולא יעלו אחיו ירושתם אין בזה שום לשון שיהא שום חלק ונחלה ולא שום זכות לאשחו הנכרת בנכסיו זולת כחובתה או מזומתו' וכל שאר נכסיו זכו בהם אחיו ומעשה כמו שנבאר ואין לומר שמאחר שזוה שאחר מיתת ארבע נשיו יקחו היורשים הנכסים משמע דעד אותה שעה אינו רוצה שירשו יורשיו אותם נכסים דאפי' את"ל סך היתה כוונתו אין בכך כלום דאיכו סבר שהיה לו כה לעבדם מלירש עד אחרו זמן ולפי ההלכה אין לו כה לעבדם דכיון שמת ילאו הנכסים מכתו ונפלו לפני היורשים וירשום מיד וכמו שנבאר ואם אחד מן האחים ייבם אחת מיבמותיו זכו בכל נכסי אחיו המת המוזהקים היתרים על המחנות והמינוי שמינה את אשחו עם האפטרופוס שמינה מאחר שאין לה חלק ונחלה בנכסים אין כאן אלא משום מזה לקיים דברי המת ובמזה לקיים דברי המת נאמרו בו פירושים בסוף פ"ק דגיטין והיוצר נכון הוא לומר ללא אמרין הכי אלה כשמסר המעות והשליש בידו ע"מ כך וכמ"ש הריב"ש וזה לא מסרם בידו ע"מ כך וזוין שכן אין כאן משום מזה לקיים דברי המת ויכולים לסלקה מהמינוי וז"ל רבינו ירוחם במשרים נכ"ו כתבו הפוסקים דאם מינה האב אפטרופוס לגדולים שיכולים לומר אין לנו לריכס אפטרופוס ומוציאים מתחת ידו זולת אם השליש ממון בידו ע"מ לעשות כ"ז משום דמזה לקיים ד"ה כדאמרין גבי המשלים מעות לבחו עכ"ל ועוד מטעם אחר יש כה ביד האחים לסלקה ממנוי שמינה אותה בעלה מאחר שאחד מן האחים ייבם אחת מנשיו וזה בכל נכסי אחיו המוזהקים מחמת יבומה ולא מהמת ירושה פשוטא בלבד וא"כ אחר לואחו פנים חדשות בלו לכאן דהיינו היבוס ועל ידו וזה בנכסי אחיו המוזהקים ואין לו עסק במינוי שמינה אחיו את אשחו על הנכסים ועוד שזו ילאו מתחת ידו כמה בגיבוח בנכסים הללו כמ"ש במעשה ב"ד שביד היורשים יש לב"ד לסלקה וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בה' נחלות וכתב עליו ה"ה טוב עשם ודעת וכ"כ הריטב"א בחשונה דאפטרופוס דאפי"ד בנכסי מסלקין ליה אפי'

הוא והיינו והינה שהיחוס לגמרי וכ"כ מדברי רשב"ם שכתב על מתני' דהכותב כל נכסיו לאחרים והינה את ציוו מה שעשה עשוי מילתא דפשיט' היה ומשום סיפא נקט לה דאסור לעשות ק אין רוח הכמים ל"ה אין לחכמים נחת רוח ממעשיו אלא חרון אף גורם להם שכועסים עליו דקא עקר נחלה דאורייתא עכ"ל ומאחר שכתב דקא עקר נחלה דאורייתא משמע בהדיא דבשלה שיר לירשיו כלום מיירי דאי שיר להם כלום הא לא מעקרא נחלה דאורייתא וקחני מה שעשה עשוי אע"פ שלא שיר לירשיו כלום וע"פ דברי רשב"ם אפשר ליישב בדוחק מה שהקשה הריב"ש על רבינו האי הילכך הווחן כל נכסיו לאחרים ולא שיר לירשיו כלום מתנותיו קיימות ואם רצו לכתוב שהוא מינה לירשיו חמשה זכובים כדי לחוש לדברי רבינו האי אין בכך כלום ושפיר דמי א"כ כדי שלא יעקור נחלה דאורייתא כדברי רשב"ם אבל לכתוב שבאותם חמשה זכובים הוא מהלקם מנכסיו יש לומר פן ישחית המחנות שנחן וע"כ נאמר כל המוכף גורע והשתא ב"ד סילוק סילוק את אחיו בחמשה דיגרים כל אחד ללו סילוק הוא והם יורשים כל נכסיו ואע"פ שמשמע מדבריו שלא ירשו אחיו שחר נכסיו אלא לאחר מות כל נשיו אין בכך כלום דהוא סבר שיש בידו לעבדם שלא יירשו עד זמן פלוני ואין הדבר קן שמאחר שאין עם יורשים אלא הם כיון שמת ממילא זכו האחים בכל הנכסים וירשום ומה למה שאמרו בסוף פ' יש נוחלין את"ל רבא לרב נחמן והא הפסקה הוא סבר יש לה הפסק ורחמנא אמר אין לה הפסק ועם היות דברי מבוארים מדברי הגמרא והפוסקים ראיתי קדוש אחד מדבר בנדקה רב להושיע ה"ה הרשב"א ז"ל מורה באצבע כי דעה שפתי ברור מללו שכתב שגשאל על אחד שהיו לו בני אחיות וכן אתה והיה אוהב יותר את בני האחיות ולכן הקדים ונחן לבן אחיו בחים וכתב בגזאתו שבאלו הבתים הנחמות לו חלק כל חלק וכותב בן אחיו מכל ירושתו וטועים בני האחיות שכל שחר הנכסים הם שלהם כיון שסילק את בן אחיו מירשת שחר נכסיו והשיב לה מנחתי לבני האחיות זכות בנכסים אלו שאין האדם ינון לסלק היורש מירשתו מפני שהוא מתנה עמ"ש בחורה ועוד שכל בן רצוי לירש ואין לאחר לירש עמו אע"פ שסילוק מנכסיו כל שלא נתנם לאחר ממילא הוא יורש זמאן ליתת בר קשה דמתא לירוח והאחיות וצביהם כנכרים גמורים הם במקום האם הרצוי לירש עכ"ל:

ומעשה ב"ד מאחר סילוק סלקם אינו כלום

חם הוא אפטרופא שמינהו אבי יחומים וכחז המרדכי
 בפ' יצוהו נשך כל האפטרופוס בין מינהו אבי יחומים
 בגן מינהו ב"ד או יחומים שסמכו אלל ב"ה אם חסנים
 ממתי' דלמור רבן מסלקין ליהו בלא התראה עב"ל
 וזולל' בזה כחוב בחטובות מיוחדות בספר משפטים
 ואין לך משנה ממתי' דלמור רבן וממתי' דכתיב בצוריותא
 כון שהחזקה בגניבות וכחז הרמ"ל בחטוב' שאם המת
 מילת' את אשתו אפטרופא על נכסיו והשאת דבר ידוע
 הוא שב"ד מסלקין אותה מן האפטרופוסות כדי שלא
 יאכלס העבול ומשם יש לדון ק"ו לכו שב"ד מסלקים
 אותה מבבחר מכל הני עשרי שב"ד מסלקים את דיה
 ממנויה והיבס שיבס יירש כל הנכסים ויכליסם לרשותו
 ואם חסנו בימיסם שאחר שיבס יחזק עם החו והכנימה
 היבמה בכך יחלקו הנכסים ביניהם ויכניס כל אחד
 חלקו לרשותו ואין לדינה שום כח ולא שום מינוי
 בנכסים נלל אלא אם חרזה חטול כחובתה ואם לאו
 חטול מונוחיה ובעת מוחה תהן כחובתה למי שחרזה
 זהו הגרסה לי העציר

יבכר, היה אפשר לפותרם משום דעמינן ליה שלא
 להשביע את עצמו הודה בטענת שלא להשביע את עצמו
 טענין בהנהגה לו מעצמו בלי שיחבענו אדם דמשמע
 בעובדא דההוא דהו קרו ליה קב רשו כדליתא בפ'
 זה בורר וכן מבאר, בדברי הפוסקים ללא מהימא טענת
 שלא להשביע אלא כשהודה מעצמו ואע"ג דבשעת
 מיחה הואי טענין טענה שלא להשביע את עצמו
 כדלמרינן בפ' זה בורר בעובדא דההוא דשכיב ואמר
 כלוני ופי' מסקי ביה זוני ואסיק רבי חייל דנכס שאדם
 עשוי לאלא להשביע את עצמו קד עשוי שלא להשביע
 את בניו אלא שהרמב"ם כתב ללא מהימא טענת שלא
 להשביע אלא שהודה שלא בפני החובע אבל אם הודה
 בפני החובע ח"ו לטעון שלא להשביע הודיחי ואע"פ
 שיש חולקים עליו כותיה נקטינן כמ"ס ובג"ד משמע
 שהודאה זו היחה בפני החובע שהרי אמר איך לזה
 הבחור ואילו לא היה בפניו לא היה שייך לומר לשון
 זה ואין לומר שאילו היה שם החובע היאך אמר לו
 מי הוא דלפטר דהיו שם בחורים אחרים עם הבחור
 ההוא ולכך נסתפק שמעון על חיה מהבחורים ההם
 הוא אומר ואין לגרוע כח הודאה זו מפני שלא הזכירו
 בשם שלא אמר שיש ללוי כיון שא"ל שמעון מי הוא
 הבחור לוי והשיב הן הוי כאומ' מחייל' שיש ללוי ור"ה
 לדבר מדלמרי' פ' י"ג ההוא דהו קא שכיב ואמר
 ליה נכסי למאן דילמא לפלגא ואמר לכו אלא למאן
 ואמרינן שאם ראוי לומר טענן משום ירושה ואם לאו
 זולגן משום מתנה הרי בהדיא שאע"פ שלא הזכירו בשם
 הוי כאילו הזכירו בשם הכלל העולה שאם הבחור לוי
 היה נמלא שם בשעה שאמ' בפני עדים שיש לו שלש
 מאות פרחים בנכסיו חייבים היורשים ליחסם לו זהו
 ה"ל העציר

סימן צג

זו שא"ה ילמדנו רבינו ר' הובן שהיה הולך מושכב
 על מיטתו ואחפטר בנו מרעה ובהיהו מיושב בדעתו
 חוטל על ערש דוי היה מדבר עם שמעון שותפו בעסקיו
 ובעיניו ובכלל דבריו אמר לו בפני עדים חדע איך לזה
 הבחור יש לו בנכסי סך ג' מאות פרחי זכב שולגאיש ואין
 השיב לו שמעון מי הוא זה הבחור לוי השיב לו ר' הובן
 הן ילמדנו רבינו אם ע"פי הדברים האלה חייבים
 יורשי ר' הובן לחת ולפרוע לבחור לוי הנכס הפרחים
 הם' אם לאו הואיל ולא היו דברים אלו דרך הודאה
 כדרך בני אדם שמזויים לביחס ור' הובן זה לא היה דבר
 רק דברים אלה הנכרים ואחפטר מנו מרעה וחיי
 לרבן ולכל ישראל שבק יורשו מורישו מורה דק חיה
 הדרך ישמן אור ויבא שפ"ה :

חשובה יורשים אלו אין לפותרם מטעם ללא אמר
 אחס עדי מורישם היה יכול לטעון משטה הייתי כך
 מכמה טעמי חדא מטעם שהיה בשעת מיחה ובפרק
 זה בורר בעי לה רבא והדר פשטה דאין אדם משטה
 בשעת מיחה ועוד שהרי כחבו הפוסקים ללא שייך
 טענת משטה אלא כשאדם חובעו אבל אם הודה לו
 מעצמו ליכא למימר טעמא דמשטה ובג"ד לא חבעו אדם
 ועוד דלהרמב"ם אם מודה בפני עדים דרך הודאה

Awkoth Rouchl.

יבכר כמנהג"ד אפרים קלרו זמ"ל

בחרת ירושה שיעלו הפשוטים בשוה והבכור פי שנים
ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום אם ריבה לאחד
ומיעט לאחר בלשו ירושה שאמר פלוני בני יירשני אותו
שדה בית כור ופלוני בני יירש לתך לא אמר כלום
דמתנה על מה שכחוב בתורה שאינו יכול לעשותו יורש
אלא כמשפט הכחוב ודלא כר"י ב"ב דאמר אם אמר
על מי שראוי ליורשו דבריו קיימים עכ"ל משמע בגמ'
הלכתה כהאי תנא:

ויאבא למתמה דכיון דהאי תנא דלא כר"י ב"ב
קאיא הלכתה אהלכתה וכן יקשה על הר"ף וזה"ש
שפסקו הלכה כר"י ב"ב ולא נמנעו מלכתוב משנה זו
ומאי דאמרו עלה בגמרא למימרה דהלכתה היא וי"ל
דעל כרחין לא אמר ר"י ב"ב אלא בפשוטים אבל בבכור
מודה דלא מהני בלשון ירושה כדמשמע ה"ס בגמרא
אבל בלשון מתנה ה"ל תיגה אליבא דכ"ע דהשוה להם
הבכור דבריו קיימים ומשום הכי שקלו וטרו בגמרא
בפירושה דהאי משנה דאי כתב בין בתהלה בין בהמע
בין בסוף משום מתנה כו משום דפקה לן לבכור א"כ
לענין מתנה לאחר דאם כתב בין בתהלה בין בהמע
בין בסוף משום מתנה דבריו קיימים כ"כ ל"י וכן יש
למוד מדברי מגיד משנה:

נמצוני למדין הדינא דליכא בכור אם אמר על בן
בין הבנים זה ירשנו הוא לבדו יורשו ואין לשאר בנים
חלק בגמלתו והוא הדין לבת בין הבנות ולאח בן האחים
ואע"פי שמחילה נעקרין השאר מהגמלה לא הטיב מתנה
עמ"ש בתור' כיון שלא אמר בלשון שלייה לא ירש זה:
ומה שאמרו בגמרא בשם ר"י בכוח נכסיו לבדו
לא עשאו אלא אפטרופא כ"כ הר"ף וזה"ש במו"ל
דה"מ בכוחב אבל באומר וזה בכל מ"ש לתת לו והר"י
ף' מיגש חירך דהיא דר"י בן ברוקא כשבירר דבריו
דלהקנאה גמורה נחטון ודר"י בשלא בירר ואם אמר
פלוני בני לא ירש כיון שאמר בדרך שלייה הו' מתנה על
מה שכת' בתורה ולא אמר כלום ואם כתב בלשון מתנה
אפילו לאחר שאין לו קרובה עמו דבריו קיימין והיינו
מתני' דתקן חו' החס הכותב נכסיו לאחרים והניח את
בניו מה שעשה עשוי אבל אין רוח חכמים וזה המינו
והיאך אפשר לכתוב נכסיו לאחרים והניח את בניו שיהיו
דבריו קיימין על ידי מתנה ובכן היא דתקן באיך מתני'
המתלק נכסיו לבניו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחר
והשוה להם את הבכור דבריו קיימים וזה"ש ע"י מתנה
וכדמסיים בה אם אמר משום ירושה לא אמר כלום
והיכא דקאמר אני מסלק את יורשי בה' דינרין לא

אמר כל' דהוי כאומר לא יירשו יורשי אלא ה' דינרין
בלבד ולא ירשו יותר וכדתקן איש פ' לא יירש עם אחיו
לא אמר כלום וכ"ש לאומר לא יורשו יורשי אלא ה'
דינרין כמו ב"ד דלא אמר כלום יורשו יורשו כל נכסיו
ואע"פי שחזר ונתן לכל א' סך מנכסיו ולאחותו סך אחר
אחותו זכתה במתני' כיון דבלשון מתנה יתיב והאחין זכו
במתנה' שנתן להם ובשאר כל הנכס' זכו בתורת יורש'
מש' דסיליו שסלק' אינו כל' דהוי מתנה עמ"ש ב"ב ולא
כל' הוא כמו שכתב' ולהתלמד במקו' אחר אינו אומר
שמה שכתבו הסופרי' בני שמחלק נכסיו לאחרים והניח
את יורשיו לכתוב שהוא מניח לכל אחד מיורשיו חמשה
דינרין לכל אחד וזוה הוא מסלקם מכל נכסיו עשות
הוא בידם דלילוק זה הוי כאומר לא יירש כל אחד מהם
אלא חמשה דינרין והוי מתנה עמ"ש בתורה ואע"פ
שאפשר לומר דמ"מ מחטות שנתן לאחרים קיימות וכעין
ה"ש במקו' יוסף שאפי' אם אמר איש פלוני בני לא יירש
עם אחיו אם סיים בדבריו ואמר אלא שאר בני ירשו
כל נכסו דבריו קיימים לריב"ב דאפילו בלשון ירושה
מהני עכ"ל וכד' לי לשון מתנה לאחרים כמו לשון ירושה
ליורשיו מ"מ נותן מקום לבעל דין לחלוק ולכן צריך
להוסיף לסופרים שלא יכתבו לשון סילוק כלל ואפי' לומר
שיערך לומר שמניח ליורשיו חמשה זכובים בדרך חיוב
אע"פ שאינו בדרך שלייה א"כ וכן מבואר בתשובת
הרא"ש שכתב העורר בסיומן רפ"א ברובן שזהו שיתנו
לפי כו"כ מנכסיו והשא' יחלקו אותו שלשה אחיותיו כל
אחת שליש והיה לו זה ולא יהיה לה כלום שהמתנות
קיימות הרי שאע"פ שלא יהיה לבת כלום כתב שהמתנות
קיימות וכ"כ הר"ב ע"ש ח"ל הבאת חסובת רבינו האי
דהכותב נכסיו לאחרים לא שלא יניח כלום דא"כ מתנה
עמ"ש בתורה אינו מבין כוונתו שאם בלשון ירושה אפילו
שייר לבניו לא עשה כלום ואי בלשון מתנה אפילו בכל
נכסיו דבריו קיימים אלא שאין רוח חכמים ל"ה עכ"ל
ופשטא דלישנא דכותב נכסיו הכי משמע דכותב כל
נכסיו מיירי מדלה תקן הכותב מקלח נכסיו ועוד דע"כ
צריך לפרש כך דאל"כ נמצא שכל מי שנתן מנכסיו אפילו
שזה פרוטה לאחרים אין רוח חכמים וזהו הימנו לזה
לא שמענו וגם אין השכל סובלו שלא יהיה אדם רשאי
ליתן לאחרים מנכסיו אפי' ש"פ כדי שלא יהא מאותם
שאין רוח חכמים ל"ה ועוד דבלישנא דמתני' מפורש
דקתני והניח את בניו ואי מתנה בקנת נכסיו היא מלי
והניח את בניו ה"ל לא הניחם ולא עבס שהרי הניח
להם חלק בנכסיו אלא על כרחין בשלא שייר להם כלום